

18. EL VERP²⁴⁰

18.1. DEFINICIÓ I CLASSIFICACIÓ

El verb és la categoria gramatical dotada de morfemes de persona, número, temps, modo i aspecte que sintàcticament constituïx el núcleu de l'oració. Esta classe de paraules pot expressar acció, moviment, estat, existència, etc. En el cas dels verbs auxiliars, com *haver*, *anar*, *ser* o *estar* la funció és contribuir a la conjugació d'uns altres verbs en els temps composts o en les diverses perífrasis verbals existents.

Hi ha diverses maneres de classificar els verbs i les construccions en que participen, segons el criteri adoptat. Podem nomenar els següents:

i. l'aspecte lèxic o modo d'acció verbal, és dir, atenent al moment en que es desenrolla l'acció expressada:

- incoatius (inici de l'acció): *encapçalar*, *mamprendre*, *escomençar*, *sorgir*, *originar*...
- iteratius (repetició de l'acció): *garrejar*, *toquetejar*, *besuquejar*...
- perfectius (l'acció es realisa únicament quan culmina el procés): *morir*, *tornar*, *tancar*...
- imperfectius (l'acció s'enfoca de manera contínua): *caminar*, *buscar*...

ii. el complement sintàctic que precisen:

- transitius (necessiten un complement, nomenat objecte directe, per a completar el significat del verb o el sintagma predicat): *comprar*, *conseguir*, *llegir*...
- intransitius (no precisen d'un complement per a formar el sintagma predicat i tindre significat ple): *dormir*, *nadar*, *viure*...
- reflexius (l'acció recau sobre un pronom dèbil que es referix a l'hora al subjecte i al complement, directe o indirecte): *duchar-se*, *vestir-se*, *llavar-se*...

²⁴⁰ El present capítol és una adaptació extractada i reelaborada de *Els verbs en llengua valenciana i la seua flexió*, de Juli Amadeu Àrias i Burdeos, un document normatiu de la *Secció de Llengua i Lliteratura Valencianes* de la RACV, al qual se remet per a major informació i detall en quant a l'ús dels verbs i la seua morfologia. Se suggerix també l'ús del *Diccionari general de la llengua valenciana* en línia (diccionari.llenguavalenciana.com) que oferix la flexió de tots els verbs d'ús més comú.

- pronominals (se construeixen obligatòriament en un pronom reflexiu que passa a funcionar com un morfema verbal més). Poden ser essencialment pronominals, quan únicament poden conjugarse acompanyats del pronom (*abstindre's, dignar-se, enrossinar-se, atrevir-se*) o accidentalment pronominals, quan participen també de construccions no pronominals (*avergonyir-se, assustar-se...*):

M'abstinc d'expressar la meua opinió → essencialment pronominal.

Avergonyixc a mos pares en els meus actes → construcció no pronominal.

M'avergonyixc de lo que he fet → construcció accidentalment pronominal.

- recíprocs (presenten un pronom reflexiu i un subjecte plural en el que cada membre realisa l'acció verbal sobre els demés membres, a l'hora que rep d'ells la mateixa acció que efectua): *escriure's, donar-se, mirar-se...*

S'escrigueren cartes durant tota l'adolescència.

Se donaren un bes afectuós.

Nos miràvem en desig.

iii. Segons la classe de flexió que tenen:

- regulars (no modifiquen la raïl ni la vocal temàtica durant la seua flexió, és dir, segueixen un model determinat): *parlar, esprémer, perdre, dormir, partir, sentir...*
- irregulars (modifiquen la raïl, la vocal temàtica i/o les terminacions durant la seua flexió, no seguint els models del grup al qual pertanyen): *haver, fer, anar...*
- defectius (no flexionen totes les persones i / o temps): *caldre.*
- impersonals (l'acció no respon a cap de subjecte). És el cas dels verps meteorològics (*ploure, nevar...*) o del verp *haver*:

Hi ha molts chiquets en la plaça.

Originàriament el sintagma nominal que acompanya a *haver* funciona com a complement directe i no concorda en el verp: *Hi ha una bresquilla en la nevera* → *Hi ha fraules en la nevera*. No obstant, com resulta estranya una predicació en la que hi ha un objecte directe pero no un subjecte, els parlants han tendit a reinterpretar l'argument com a subjecte, fent-lo concordar en el verp: *Hi ha una bresquilla en la nevera* → *Hi han fraules en la nevera*. Esta construcció, en la que l'argument concorda en el verp i que resulta molt general en valencià, és també correcta.

S'ha de tindre en conte que molts verps, sense ser pròpiament impersonals, admeten també una construcció semànticament no personal:

Tocaren a la porta.

Diuen que t'has casat.

Fea moltíssima calor eixe dia.

¿És tart per a cridar a sa casa?

iv. Segons la seua significació:

- verps copulatius, els quals tenen un contingut semàntic pràcticament nul i vinculen el subjecte en un atribut o predicat nominal que aporta la càrrega lèxica fonamental de la predicació. Els verps copulatius en valencià són: *ser*, *estar*, *paréixer* i *semblar*.²⁴¹
- verps predicatius: són semànticament plens i expressen una acció, un comportament, un procés, etc.

Esta classificació verbal distingeix les oracions atributives de les predicatives: estes últimes són les que tenen com a únic element imprescindible el verb, mentres que en les primeres la predicació no està constituïda per un verb, sino per un altre element denominat atribut que va unit al subjecte pel verb copulatiu. Este verb constituirà un element d'unió que aporta significació gramatical, pero no semàntica. La predicació correspon per tant a l'atribut, que és el que impon les característiques semàntiques al subjecte.

L'elecció dels verps *ser* o *estar* en una oració copulativa està relacionada en la percepció de permanència o no de l'atribució que se li dona al subjecte. Tractada en més profunditat en el capítol de la predicació verbal (epígraf 19.3), podem generalisar dient que les construccions en el verb *ser* expressen una qualitat essencial o permanent del subjecte:

Rafel és molt simpàtic (= qualitat pròpia del subjecte),

en canvi, les construccions en el verb *estar* expressen una qualitat transitòria, un estat accidental o no permanent del subjecte:

Rafel està molt simpàtic (= qualitat transitòria).

Aixina, els adjectius que signifiquen una qualitat essencial utilisaran el verb *ser*, mentres que els que indiquen una propietat transitòria utilisaran el verb *estar*:

²⁴¹ La tendència general és utilitzar el verb *semblar* quan se parla de la semblança entre persones i el verb *paréixer* per a tots els altres usos.

La taula és redona.

La llandeta està buida.

v. Unes atres classes de verps:

- auxiliars (s'utilisen per a construccions verbals complexes com les perífrasis verbals, els temps composts o la veu passiva): *haver, ser, estar...*
- modals (indiquen obligació, necessitat o possibilitat, i també poden expressar diversos aspectes del punt de vista del parlant com l'intenció o el desig): *soldre, poder, deure, voler, haver de...*

18.2. MORFOLOGIA

El verp consta de dos parts: el lexema o radical, que conté el significat, i el morfema o grup de morfemes que nos indicaran la persona que realisa o rep l'acció, el moment en que es realisa, la percepció que té el parlant sobre eixa acció, etc. Estos morfemes són els de persona, número, temps, modo, aspecte i veu.

Per a poder obtindre el radical del verp, al qual com a norma general se li afegiran els morfemes corresponents, s'ha de llevar a l'infinitiu la seua terminació pròpia (-ar, -er, -re, -ir, i -r en el cas d'infinitius monosilàbics). La vocal de cada grup (*a* en el primer, *e* en el segon i *i* en el tercer) actua com a enllaç entre la raíl o radical i la desinència o acabament, que és la part que canvia segons la persona, número, temps, modo, etc. Eixa vocal rep el nom de vocal temàtica (eix.: *imprim-i-ré*) i nos ajuda a reconéixer a quin dels tres grups o conjugacions pertany el verp. Sol aparéixer a lo llarc de la flexió verbal, encara que no sempre està present. Els verps monosilàbics (*dir, dur, fer, ser, etc.*) no tenen vocal temàtica, com tampoc no en tenen aquells atres del segon grup que acaben en *-re*.

Segons la terminació de l'infinitiu podem establir tres grans grups de verps: els verps que acaben en *-ar* (eixemples: *menejar, aplegar, desijar, etc.*), els verps que acaben en *-er, -re* i *-r* (eixemples: *nàixer, còure, dur, etc.*) i els verps que acaben en *-ir* (eixemples: *acodir, engolir, eixir, etc.*). Estos grans grups verbals se denominen conjugacions i es caracterisen per flexionar-se seguint un mateix model.

Els morfemes verbals nomenats indiquen:

- a) **La persona:** per mig de la concordança les formes verbals conjugades senyalen la persona del subjecte que realisa o patix l'acció del verp. Pot ser primera (*yo, nosatres / nosatros*), segona (*tu, vosatres / vosatros*) o tercera (*ell, ella, vosté, això, ells, elles, vostés*).

- b) **El número:** fa referència a la quantitat de participants del subjecte en el procés verbal, quantitat que s'establix per mig d'una oposició dual, o singular (u) o plural (més d'u).

S'ha de dir que estos morfemes de número i persona no sempre estan marcats, explícits, en totes les formes verbals; de fet en els verps purs les formes *yo* i *ell* no estan marcades o tenen morfema Ø: *yo tem, ell tem*.

- c) **El temps:** ubica l'acció verbal en el present, el passat o el futur, per relació al moment de la parla.

- d) **El modo:** indica l'actitut del parlant sobre lo que es diu. Pot ser indicatiu (modo no marcat, enunciació objectiva d'una informació, exposició de l'acció), subjuntiu (està centrat en el parlant i és, per eixemple, el modo del dubte, la provabilitat, el desig, l'esperança i el temor) o imperatiu (centrat en l'oyent, s'utilisa per a expressar el manament, la petició, l'orde, la sugerència o el consell). Est últim modo no té primera persona del singular.

- e) **L'aspecte:** indica el transcórrer intern de l'acció, independentment del moment de parla. Per eixemple, una acció pot considerar-se en el seu escomençament (*De repent, mamprengué a ploure*), en un moment del seu desenroll (*Mentres menjava, escoltava la ràdio*) o al poc de finalisar (*Quan acabà de parlar, se feu un incómodo silenci*). L'aspecte es manifesta en les perífrasis, pero també en els temps verbals, els quals o be enfoquen l'acció verbal com a acabada i considerada globalment (aspecte perfectiu) o be la miren en el seu transcurs o com un fet repetit (aspecte imperfectiu). Tenen aspecte perfectiu²⁴² el pretèrit perfecte simple, el pretèrit perfecte perifràstic i els temps composts formats en el verp *haver* (passat pròxim, pretèrit plusquamperfecte, pretèrit perfecte compost, pretèrit perifràstic compost, futur perfecte, futur hipotètic compost, pretèrit perfecte de subjuntiu i pretèrit plusquamperfecte de subjuntiu); en canvi, tenen aspecte imperfectiu el present, el pretèrit imperfecte, el futur imperfecte, el futur hipotètic, el present de subjuntiu i el pretèrit imperfecte de subjuntiu.²⁴³

- f) **La veu** senyala gramaticalment la relació entre el verp, el subjecte i l'objecte; pot ser activa (el subjecte impon la concordança al verp) o passiva (l'objecte directe de la veu activa passa a ser l'element comunicatiu principal i es convertix en el subjecte, imponent al verp la concordança, mentres que el subjecte de l'activa pert rellevància i es transforma en el complement agent de l'acció verbal). La veu

²⁴² La nomenclatura dels diferents temps verbals pot consultar-se en l'epígraf 18.3.

²⁴³ Convé matisar, no obstant, que la naturalea perfectiva del pretèrit perfecte simple i del pretèrit perfecte perifràstic és diferent de la dels temps composts per mig de *haver*. En els temps composts l'aspecte perfectiu marca el caràcter complet o finalisat de l'acció verbal per relació a un determinat llímit temporal, mentres que en el pretèrit perfecte simple i el perifràstic té valor interruptiu i remarca el caràcter tancat de l'acció verbal, que no admet continuïtat (vore la descripció corresponent a cada temps en l'epígraf 18.3).

passiva es construeix en el verb *ser* i el participi del verb que es vol conjugar, el qual concordarà en gènere i en número en el subjecte.

En la veu passiva el verb *ser* funciona, per tant, com a auxiliar i és el portador de l'informació gramatical i temporal per mig dels morfemes de modo, temps, número i persona. El complement agent pot estar introduït per la preposició *per* i ocasionalment per la preposició *de*. En l'oració activa:

El president explica els objectius als treballadors

el subjecte agent és *el president* i l'objecte directe *els objectius*. Per contra, en la seua corresponent en veu passiva:

Els objectius són explicats als treballadors pel president

el subjecte pacient és *els objectius* i el complement agent és *el president*. Notem que el verb se conjuga també en veu passiva: *són explicats* (participi concordat en el subjecte pacient).

A voltes el complement agent de l'oració passiva pot ser omés:

Els objectius són explicats als treballadors.

El valencià pot expressar també la veu passiva per mig de construccions reflexives. En este cas el verb se pronominalisa, se flexiona en la forma activa i s'omet el complement agent. És la denominada passiva pronominal:

S'expliquen els objectius als treballadors.

En valencià la veu passiva, més formal que l'activa, és més usada en mijos escrits i en lliteratura que en el llenguatge parlat, a on sol utilitzar-se preferentment la veu activa o la passiva pronominal.

18.2.1. Característiques generals de les conjugacions

18.2.1.1. Verbs acabats en -ar

Els verbs de la primera conjugació són tots regulars a excepció dels verbs *anar*, *estar* i l'arcaic i defectiu *dar*. Com a model general dels verbs regulars d'este grup prenem el verb *donar*.

18.2.1.2. Verbs acabats en -er, -re, -r

Els verbs regulars del segon grup segueixen els models de *combatre* quan acaben en *-re*, i de *témer* quan acaben en *-er*. Estos dos models de verbs se consideren *purs*. La característica que definix ad estos verbs i per la qual se'ls identifica és que la raïl del

verb coincidix en la primera persona del singular del present d'indicatiu: *yo tem, yo combat*.

Trobem també en el segon grup de verbs els *velarisats*, és dir, aquells que afigen una *-c* en la primera persona del present d'indicatiu, com ara *concloure, merèixer: yo concloc, yo mereixc*. La velarisació de la primera persona del present d'indicatiu afecta posteriorment a la conjugació, de manera que reapareixerà una consonant velar en el pretèrit perfecte d'indicatiu i en el present i imperfecte de subjuntiu: *yo concloguí, yo concloga, yo concloguera; yo mereixquí, yo mereixca, yo mereixquera*.

Com se pot comprovar en est últim eixemple, la consonant velar (*-c-*) pot mantindre's o canviar-se per la seua corresponent sonora (*-g*) segons el context fonètic. Si el radical del present d'indicatiu acaba en un sò sonor, el subjuntiu i el perfecte d'indicatiu canviaran la consonant velar sorda per la consonant velar sonora.

Si, pel contrari, el radical acaba en un sò sort, se sol mantindre la velar sorda en la conjugació. Els verbs el radical del qual acaba en *-x* (*-àixer, -éixer*) tenen una consonant velar sorda (*-c- / -qu-*), llevat dels verbs *conéixer, paréixer, amanéixer* i derivats:

defendre, radical: *defen-* > *yo defenc, yo defenguera*.

nàixer, radical: *naix-* > *yo naixc, yo naixca*.

Existixen alguns verbs que presenten dos formes, una velarisada i una atra no velarisada, puix la velarisació és un fenomen que encara està en procés d'evolució en la llengua viva. És el cas, per eixemple, del verb *vendre*, que en l'imperfecte de subjuntiu i el perfecte d'indicatiu té vives les dos variants.

En estos casos el criteri general a seguir és utilitzar les formes velarisades quan estes han fet desaparéixer a les no velarisades i, en els casos en que coexistixen les dos formes, utilitzar-les indistintament en els registres formals i lliteraris.

VERP VENDRE

Formes velarisades		Formes no velarisades	
Perfecte d'indicatiu	Imperfecte de subjuntiu	Perfecte d'indicatiu	Imperfecte de subjuntiu
<i>venguí</i>	<i>venguera</i>	<i>vení</i>	<i>venera</i>
<i>vengueres</i>	<i>vengueres</i>	<i>veneres</i>	<i>veneres</i>
<i>vengué</i>	<i>venguera</i>	<i>vené</i>	<i>venera</i>
<i>venguérem</i>	<i>venguérem</i>	<i>venérem</i>	<i>venérem</i>
<i>venguéreu</i>	<i>venguéreu</i>	<i>venéreu</i>	<i>venéreu</i>
<i>vengueren</i>	<i>vengueren</i>	<i>veneren</i>	<i>veneren</i>

Tant en els verbs purs com en els velarisats podem observar dos subgrups segons com formen el futur i el futur hipotètic. Si afigen la terminació de futur a l'infinitiu se consideren regulars: és el cas de *véncer, témer, córrer, conéixer...* En cas de que el verb perga la *-e-* de l'infinitiu parlarem de verbs irregulars com *cabre, rompre, batre, perdre, valdre, dispondre, etc.*

Presentem a continuació una classificació no exhaustiva d'alguns verbs. S'ha de dir, no obstant, que molts dels verbs ací classificats tenen formes irregulars, especialment en el present d'indicatiu.

VERBS VELARISATS (<i>concloure</i> → <i>yo concloc, yo concloga</i>)			
<i>absoldre</i>	<i>desprendre</i>	<i>incloure</i>	<i>previndre</i>
<i>atendre</i>	<i>difondre</i>	<i>jaure</i>	<i>promoure</i>
<i>atényer</i>	<i>dir</i>	<i>meréixer</i>	<i>propondre</i>
<i>beure</i>	<i>discórrer</i>	<i>modre</i>	<i>raure</i>
<i>caldre</i>	<i>doldre</i>	<i>moure</i>	<i>recaure</i>
<i>caure</i>	<i>dur</i>	<i>nàixer</i>	<i>recórrer</i>
<i>cendre</i>	<i>encendre</i>	<i>ocórrer</i>	<i>repondre</i>
<i>compondre</i>	<i>entendre</i>	<i>ofendre</i>	<i>resoldre</i>
<i>concloure</i>	<i>equivaldre</i>	<i>oldre</i>	<i>riure</i>
<i>concórrer</i>	<i>escórrer</i>	<i>oure</i>	<i>ser</i>
<i>conéixer</i>	<i>escriure</i>	<i>paréixer</i>	<i>soldre</i>
<i>confondre</i>	<i>estrényer</i>	<i>perdre</i>	<i>tindre</i>
<i>constrényer</i>	<i>excloure</i>	<i>permanéixer</i>	<i>traure</i>
<i>córrer</i>	<i>expondre</i>	<i>pertànyer</i>	<i>valdre</i>
<i>còure</i>	<i>fendre</i>	<i>plànyer</i>	<i>vindre</i>
<i>créixer</i>	<i>fényer</i>	<i>poder</i>	<i>viure</i>
<i>creure</i>	<i>fer</i>	<i>pondre</i>	<i>voler</i>
<i>defendre</i>	<i>fondre</i>	<i>pospondre</i>	
<i>desconéixer</i>	<i>haver</i>	<i>prendre</i>	

VERPS PURS (<i>témer</i> > <i>yo tem, yo tema</i>)			
<i>abatre</i>	<i>concebre</i>	<i>ometre</i>	<i>retre</i>
<i>acometre</i>	<i>convéncer</i>	<i>percebre</i>	<i>saber</i>
<i>admetre</i>	<i>corrompre</i>	<i>permetre</i>	<i>sometre</i>
<i>apercebre</i>	<i>debatre</i>	<i>prémer</i>	<i>témer</i>
<i>arremetre</i>	<i>destòrcer</i>	<i>prorrompre</i>	<i>tòrcer</i>
<i>batre</i>	<i>emetre</i>	<i>rebatre</i>	<i>trametre</i>
<i>cabre</i>	<i>esprémer</i>	<i>rebre</i>	<i>véncer</i>
<i>combatre</i>	<i>interrompre</i>	<i>remetre</i>	
<i>comprometre</i>	<i>metre</i>	<i>retòrcer</i>	

18.2.1.3. Els verbs acabats en -ir

La tercera conjugació presenta dos grans grups: els verbs *purs*, que són aquells que es flexionen unint directament el radical en les desinències corresponents; i els verbs *incoatius*, que són aquells que entre el radical i la desinència afigen un increment incoatiu format per l'infix *-x-* / *-xc-*.

Est increment únicament es produïx en els presents d'indicatiu i subjuntiu, en les tres persones del singular i en la tercera del plural. Al mateix temps, els verbs purs de la tercera conjugació es subdividixen en velarisats i no velarisats seguint els mateixos criteris que els verbs del segon grup.

No obstant, la velarisació no afecta per igual a tots els verbs. En el verb *morir*, la velarisació afecta igualment a la 1era persona del present d'indicatiu *yo muic* i al present de subjuntiu *yo muiga...*, pero en l'imperatiu i en el perfecte de subjuntiu coexistixen també les formes no velarisades en les velarisades, que encara no han fet desaparéixer a les primeres (vore 18.8.12. VERP MORIR). Les primeres formes seran correctes per a un registre formal o lliterari, les segones se poden acceptar a nivell coloquial o familiar. En el verb *dormir* ocorre un fenomen anàlec: *yo dorc, dorga...* han substituït les formes antigues *yo dorm, dorma*, pero encara coexistixen *dormí / dorguí* i *dormira / dorguera*.

S'ha de tindre en conte que en valencià actual la majoria dels verbs velarisats, en construir el present de subjuntiu, convertixen la *c* en una *g*: diem *llogga* i no **lloga*, *fuiiggues* i no **fuiigues*, *dorga* i no **dorma*. Per últim, havem de recordar que el valencià estàndart com a norma general no contempla la doble flexió dels verbs d'este grup. Els que són purs no admeten una variant incoativa.

Com a orientació, ací tenim una classificació no exhaustiva d'alguns verps d'este tercer grup:

VERPS INCOATIUS (<i>acodir</i> → <i>yo acodixc</i> , <i>yo acodixca</i>)			
<i>ablanir</i>	<i>aplaudir</i>	<i>eixercir</i>	<i>prescindir</i>
<i>abolir</i>	<i>argüir</i>	<i>enfol·lir</i>	<i>presidir</i>
<i>abrasir</i>	<i>arredonir</i>	<i>enforfoguir</i>	<i>produir</i>
<i>absorbir</i>	<i>assaborir</i>	<i>engroguir</i>	<i>protegir</i>
<i>aclarir</i>	<i>assistir</i>	<i>ennegrir</i>	<i>proveir</i>
<i>acodir</i>	<i>assumir</i>	<i>fruir</i>	<i>repetir</i>
<i>acovardir</i>	<i>atordir</i>	<i>impartir</i>	<i>residir</i>
<i>adherir</i>	<i>atrevir-se</i>	<i>impedir</i>	<i>reunir</i>
<i>adquirir</i>	<i>atribuir</i>	<i>incidir</i>	<i>rugir</i>
<i>aduir</i>	<i>avergonyir</i>	<i>incomplir</i>	<i>seduir</i>
<i>advertir</i>	<i>avorrir</i>	<i>lluir</i>	<i>seguir</i>
<i>agrair</i>	<i>complir</i>	<i>obedir</i>	<i>servir</i>
<i>agredir</i>	<i>conduir</i>	<i>oferir</i>	<i>traduir</i>
<i>apetir</i>	<i>distinguir</i>	<i>precedir</i>	<i>unir</i>

<i>VERBS PURS (fregir →yo frigc, yo frigga)</i>			
<i>NO VELARISATS</i>	<i>VELARISATS</i>		
<i>ajopir</i>	<i>acollir</i>	<i>destenyir</i>	<i>morir</i>
<i>assentir</i>	<i>adormir</i>	<i>dormir</i>	<i>obrir</i>
<i>consentir</i>	<i>afegir</i>	<i>eixir</i>	<i>omplir</i>
<i>escopir</i>	<i>afligir</i>	<i>encollir</i>	<i>regir</i>
<i>mentir</i>	<i>bollir</i>	<i>engolir</i>	<i>renyir</i>
<i>pudir</i>	<i>brunyir</i>	<i>fregir</i>	<i>rostir</i>
<i>rostir</i> ²⁴⁴	<i>cloixir</i>	<i>fugir</i>	<i>sobreeixir</i>
<i>sentir</i>	<i>collir</i>	<i>grunyir</i>	<i>teixir</i>
<i>vestir</i>	<i>corregir</i>	<i>junyir</i>	<i>tenyir</i>
	<i>cosir</i>	<i>llegir</i>	<i>tossir</i>
	<i>defugir</i>	<i>monyir</i>	

18.3. ELS TEMPS VERBALS

El temps del verb nos indica en quin moment s'està realitzant l'acció de l'oració. Per a expressar els diversos temps verbals en valencià s'afeguen unes terminacions a la raïl del verb, que aportaran eixa significació temporal. Aixina, cada temps verbal tindrà unes terminacions a banda de les pròpies de persona i número:

canten → *cant-en*

cantaven → *cant-a-v-en*

En estos dos casos *cant-* és el radical, el qual aporta la significació lèxica, i *-en* o *-aven* nos donen l'informació gramatical, sent *-en* la desinència de tercera persona del

²⁴⁴ *Rostir* és l'únic verb per al qual s'accepta normativament tant la flexió no velarisada (*yo rust, yo rusta...*) com velarisada (*yo rusc, yo rusca...*). En el cas de *sentir* i derivats, la flexió velarisada s'accepta junt a la no velarisada en la primera persona del present d'indicatiu (*yo senc / yo sent*), pero en el present de subjuntiu, en un us estàndart, només s'accepta la no velarisada: (*yo senta, tu sentes...*).

plural, *-a* la vocal temàtica que nos indica que este verb pertany al primer grup i *-v-* la terminació que nos indica el temps verbal, en este cas imperfecte d'indicatiu.

Cada conjugació i temps verbal tindrà unes terminacions diferents, açò és lo que conforma la flexió del verb. En valencià trobem temps verbals simples i temps verbals composts. Els temps verbals simples són aquells que es formen a partir de la raül del verb. Els temps composts se constrüixen en els temps simples del verb *haver* i el participi del verb que s'està conjugant.

En general, la forma del participi és el masculí singular. No obstant, si la forma verbal va precedida dels pronoms personals d'objecte directe *lo, la, los, les* el participi concordarà en gènere i número en este pronom:

He vist la película. L'he vista este matí.

Han comprat els llibres. Els han comprats en la Fira del Llibre.

Els temps verbals, eixemplificats en la taula inferior per mig del verb *cantar*, són els següents:

<i>Modo Indicatiu</i>		<i>Modo Subjuntiu</i>		<i>Modo Imperatiu</i>
<i>Temps simples</i>	<i>Temps composts</i>	<i>Temps simples</i>	<i>Temps composts</i>	<i>Temps simples</i>
<i>present:</i> (ell) canta	<i>passat pròxim:</i> (ell) ha cantat	<i>present:</i> (que ell) cante	<i>pretèrit perfecte:</i> (que ell) haja cantat	<i>present:</i> canta tu
<i>pretèrit imperfecte:</i> (ell) cantava	<i>pretèrit plusquamperfecte:</i> (ell) havia cantat	<i>pretèrit imperfecte:</i> (que ell) cantara	<i>pretèrit plusquamperfecte:</i> (que ell) haguera cantat	
<i>pretèrit perfecte simple:</i> (ell) cantà	<i>pretèrit perfecte compost:</i> (ell) hagué cantat			
<i>pretèrit perfecte perifràstic:</i> (ell) va cantar	<i>pretèrit perfecte perifràstic compost:</i> (ell) va haver cantat			
<i>futur imperfecte:</i> (ell) cantarà	<i>futur perfecte:</i> (ell) haurà cantat			
<i>futur hipotètic o condicional:</i> (ell) cantaria	<i>futur hipotètic compost o condicional compost:</i> (ell) hauria cantat			

18.3.1. Conjugació del verb HAVER

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT he has ha havem / hem haveu / heu han	PASSAT PRÒXIM he hagut has hagut ha hagut havem / hem hagut haveu / heu hagut han hagut	PRESENT haja hages haja hajam hajau hagen	PRET. PERFECTE haja hagut hages hagut haja hagut hajam hagut hajau hagut hagen hagut
PRET. IMPERFECTE havia havies havia haviem haviéu havian	PLUSQUAMPERFEC. havia hagut havies hagut havia hagut haviem hagut haviéu hagut havian hagut	PRET. IMPERFECTE haguera hagueres haguera haguérem haguéreu hagueren	PRET. PLUSQUAMPERF. haguera hagut hagueres hagut haguera hagut haguérem hagut haguéreu hagut hagueren hagut
PRETÈRIT PERFECTE haguí hagueres hagué haguérem haguéreu hagueren	PRET. PERFECTE COMPOST haguí hagut hagueres hagut hagué hagut haguérem hagut haguéreu hagut hagueren hagut	Modo Imperatiu	
		PRESENT hages haja hajam hajau hagen	
FUTUR IMPERFECTE hauré hauràs haurà haurem haureu hauran	FUTUR PERFECTE hauré hagut hauràs hagut haurà hagut haurem hagut haureu hagut hauran hagut	Infinitiu	
		Simple haver	Compost haver hagut
		Gerundi	
		Simple havent	Compost havent hagut
FUTUR HIPOTÈTIC hauria hauries hauria hauríem hauríeu haurien	FUT. HIP. COMPOST hauria hagut hauries hagut hauria hagut hauríem hagut hauríeu hagut haurien hagut	Participi	
		Singular masculí hagut	Plural masculí haguts
		Singular femení haguda	Plural femení hagudes
PERFECTE PERIFRÀSTIC vaig haver vares haver va haver vàrem haver vàreu haver varen haver	PERIFRÀSTIC COMPOST vaig haver hagut vares haver hagut va haver hagut vàrem haver hagut vàreu haver hagut varen haver hagut		

En el present d'indicatiu existixen també les formes dialectals *haig* i *hai*, que no són pròpies d'un nivell estàndart de la llengua.

A nivell oral és general l'obertura de la *e* (fins convertir-se en una *a*) en la 1era persona del singular *he*, la 1era del plural *hem* i la 2ona del plural *heu*, pronunciades [a], [am], [au], respectivament. Esta pronunciació no té reflex en la llengua escrita, la qual manté el vocalisme clàssic que donà lloc, per eixemple, al temps futur (*cantar he* > *cantaré*, *cantar hem* > *cantarem*, *cantar heu* > *cantareu*, etc.).

Les formes de la 1era i 2ona persona del plural *havem* i *haveu* són etimològiques-, clàssiques i vives en valencià actual, igual de recomanables que les formes *hem* i *heu*, també clàssiques.

En el gerundi, la variant velarisada *haguent* no és pròpia del valencià estàndart.

No són normatives tampoc les formes *hàgem*, *hàgeu* ni les coloquials *haigga* / *haigca*, *haiggues* / *haigques*, *haigga* / *haigca*, *haiggam* / *haigcam*, *haiggau* / *haigcau*, *haigguen* / *haigquen*.

La tercera persona del singular, acompanyada pel pronom *hi* (*hi ha*, *hi haguera*, *hi havia*...) és una construcció impersonal de gran vitalitat:

Hi havia moltíssimes moques en la plaja.

Hi ha un chic que pregunta per tu.

La variant en plural en construccions com *hi han*, *hi hagueren*, *hi havien*... és també acceptada en un model de llengua estàndart:

Hi han tres parotets en la font.

Quan anàrem a per les entrades hi hagueren punyades per elles.

18.3.2. Valors dels temps verbals

Els temps verbals poden assumir diversos valors determinats, be pel context llingüístic, be pel mateix context situacional. Podem classificar els temps verbals en absoluts, si situen l'acció en el temps (present, passat o futur) per relació al moment de l'enunciació; o en relatius, si necessiten del context o d'un altre verb per a situar els fets, ya que se medixen respecte a un moment diferent del de la parla.

Són temps absoluts el present, el pretèrit perfecte simple, el perfecte perifràstic i el futur imperfecte. Són, per tant, temps relatius l'imperfecte, el passat pròxim, el plusquamperfecte, el pretèrit perfecte compost, el pretèrit perfecte perifràstic compost, el futur hipotètic, el futur perfecte i el futur hipotètic compost.

Els temps de subjuntiu necessiten en la majoria dels casos d'un context per a determinar el seu espai temporal, puix indiquen principalment el modo i la seua temporalitat és més imprecisa.

18.3.2.1. Els temps d'indicatiu

i. Present

a) El present indica que l'acció del verb ocorre en el moment **actual** de la parla:

Eixim del cine (en este moment).

b) No obstant, pot indicar també que l'acció del verb és una acció **habitual** que es realisa en freqüència:

Fem deport tots els dumenges (hui no té per qué ser dumenge).

c) El present pot ser també un **present històric**, en el qual l'acció es realisa en un moment passat, pero per la seua importància se conta com a present:

En 1915 la Diputació de València funda la Real Acadèmia de Cultura Valenciana.

d) Un valor similar és el del **present narratiu**, a on l'acció sol ser simultànea o molt pròxima a una atra contada en passat:

Entrà per la porta i va i li diu al del banc que no té diners per a pagar el deute.

e) En valor de **passat propenc** el present expressa fets acabats fa poc de temps, en un us paregut al del passat pròxim:

¿Cóm dius? = ¿Cóm has dit?

¡El davanter de l'Hèrcules cau a terra i l'àrbit chiula penal!

f) El present pot tindre també significat **futur**, indicant que el fet verbal se produirà en un moment posterior al moment de parla, sobretot quan se tracta d'una acció prevista o d'un pla o projecte:

Despusdemà dinem en tos pares.

g) Un altre valor del present d'indicatiu és **l'intemporal**:

Sorolla és un gran pintor valencià.

Quatre per dos són huit.

El valencià és un llengua romànica.

h) Per últim, pot tindre un valor similar a l'**imperatiu** i expressar una orde:

Parles en el periodiste i et disculpes.

ii. Pretèrit imperfecte

Pel seu caràcter imperfectiu este temps enfoca l'acció en el seu transcórrer i no en la seua fi. Per este motiu deixa en suspens l'acabament de l'acció i, en funció del context, por referir-se tant a accions acabades (*Ahir no podia dormir, pero finalment vaig conseguir agarrar la sòn*) com inacabades (*Ahir no podia dormir i he passat tota la nit en vela*).

En línees generals el pretèrit imperfecte senyala un desenroll temporal d'una acció situada en el passat que pot aplegar o no al moment de parla. Este valor general se concreta en una gran varietat de matisos i usos:

a) **habitual**, indicant accions passades repetides:

Els dumenges sempre anava al cine.

b) imperfecte **descriptiu**, per mig del qual detalla els elements d'una situació del passat:

La casa era blanca, estava a la vora de la mar. Pareixia ancorada en el sigle XIX.

c) quan la descripció se referix a fets o accions passades, pren valor emmarcador o **situacional**, puix estableix el context dins dels qual tenen lloc les accions principals, narrades en pretèrit perfecte simple:

Era primavera d'estiu i els teuladins cantaven alegrement. De colp i repent se sentí un soroll terrorífic i la vanguardia de l'eixèrcit va irrompre en la seua set de sanc i mort.

d) **simultaneïtat passada**: pot senyalar una acció en desenroll en el transcurs de la qual té lloc un altre fet no duratiu (*Mentres se duchava, sonà el teléfon; Quan apleguí, Sofia estava mirant la tele*), pero també una acció que transcorre en paral·lel a una altra, igualment considerada en la seua progressió interna (*Quan yo aplegava, Maria que eixia; Mentres yo cuinava, ell llevava la pols*).

e) si el verb conjugat en imperfecte té aspecte lèxic perfectiu (vore 18.1.i) indica una acció en el passat la culminació de la qual és imminent, pero queda en suspens i depén del context. Llavors pren valor de **conat** o intent:

Ya tancava la porta quan el gat vingué del jardí i mamprenqué a maular per a entrar, aixina que vaig obrir i el deixí passar: l'acció de tancar no es culmina.

Ya tancava la porta quan el gat mamprengué a maular per a entrar, pero no li vaig fer cas i ixquí al carrer: l'acció de tancar sí es culmina.

- f) **prospectiu**: senyala un pla o un fet previst de realització futura que troba algun obstàcul i pot vore's frustrat (*Demà tenia partit de fútbol, pero en est orage no sé si finalment jugarem*).
- g) **temàtic** o de cita: fa referència a un enunciat anterior de l'interlocutor. S'utilisa per a actualisar una informació passada (*¿Cóm te dien a tu?; ¿Quí volia fideuada?: a soles me queda una ració*) o solicitar confirmació (*¿A tu et dien Miquel, veritat?*); també aprofita per a demanar explicacions per un compromís no complit (*¿No dies que tu m'ajudaries?*) o per a minorar la responsabilitat de l'emissor en una afirmació, atribuint-li-la prèviament a l'oyent (*¿Tu vivies en Gandia, no?*) o llimitant la seguritat de la seua veracitat o eficàcia al passat (*En eixe carrer hi havia un banc, a vore si encara està i podem traure allí els diners*).
- h) **cortesia**: trasllada al passat una petició, una orde o una voluntat referida al present per a suavisar aixina la seua formulació (*Volia preguntar-te una cosa; Volia un quilo de tomaques i un meló d'Alger, per favor; ¿Qué desijava vosté?*).
- i) imperfecte **fantàstic** o lúdic: s'utilisa per a expressar situacions imaginàries en jocs o en la narració d'ensomis o de contes (*Anem a jugar: yo era un vaquer i tu un soldat que em perseguia; ¡Quin malensomi tinguí ahir!: volia tocar per teléfon i no encertava mai a marcar el número; Això era un rei que tenia tres filles*).
- j) **continuatiu**: apareix al final d'una seqüència d'accions en pretèrit perfecte per a marcar la successió ordenada dels fets, u darrere d'un atre, i vincular-los a la situació posterior (*Carregà les maletes, posà gasolina, revisà els neumàtics i a les sèt del matí mamprenia el viage*).
- k) **hipotètic**: equival temporalment al condicional (o futur hipotètic), pero presenta una major força expressiva (*Digué que portava/portaria ell el garrofó per a la paella; Encara que fores l'últim home de la terra, no em casava/casaria en tu*).

iii. Pretèrit perfecte

Com el propi nom indica, el pretèrit perfecte és el temps verbal d'una acció passada i totalment acabada en relació en el moment de la parla:

Tornaren de vesprada.

Ahir arreglí el coche.

Empero, si es combina en fòrmules duratives, com ara les encapçalades per “durant” o “a lo llarc de”, no presupon la consecució de l'acció: *Ahir arreglí el coche durant tres hores*.

El valor perfectiu d'este temps verbal presenta un matís no continuatiu que el diferencia del passat pròxim (*he cantat*). Lo que caracteriza al pretèrit perfecte és la realització d'una acció verbal en un espai temporal delimitat que no pot arribar mai al moment de l'enunciació, mentres que el passat pròxim senyala una acció acabada en un espai que continua fins al temps de la parla. L'ús d'un temps verbal o un altre respon a una qüestió d'enfocament i no al temps cronològic real. Si en el més de març diem *Enguany he anat al teatre dos voltes, les dos en giner* l'acció se realisà cronològicament ans que si diem *Ahir aní al cine*, pero en el primer cas utilisem el passat pròxim perque *enguany* inclou el moment de parla, mentres que *ahir* és un periodo llimitat que trenca en el present i per això gastem el pretèrit perfecte, que té valor no continuatiu.

El pretèrit perfecte simple (*unfli, feres, escriguérem...*) mostra una conjugació completa i pura sense recórrer a la perífrasis. El pretèrit perfecte perifràstic és un temps verbal que es constrüix en les formes del verp *anar* més l'infinitiu del verp que s'està conjugant:

vaig

vares/vas

va

vàrem/vam

vàreu/vau

varen/van

Les segones variants que apareixen en la segona persona del singular i en les tres del plural (*vas, vam, vau, van*) constituïxen una flexió sintètica i sincopada que té manco tradició; les formes més recomanables són les completes (*vares, vàrem, vàreu, varen*).

El pretèrit perfecte perifràstic (*vaig unflar, vares fer, vàrem escriure...*) s'utilisa, en algunes zones dialectals, en substitució del pretèrit perfecte simple (propi de la llengua clàssica i hui predominant en el valencià central i en la vall del Vinalopó) o convivint en ell, puix són temporalment equivalents:

Varen tornar de vesprada. = Tornaren de vesprada.

En les vacances passades vàrem visitar Grècia. = En les vacances passades visitàrem Grècia.

La forma perifràstica és una forma molt més senzilla i idiomàticament més pobra, ya que el verp que es conjuga apareix sempre en infinitiu. Per a conservar la riquesa llingüística del nostre idioma i en atenció a la tradició lliterària, se recomana l'utilisació preferent del temps simple en la llengua estàndart; si be, òbviamet, tant

el perfecte simple com el perifràstic són correctes i poden alternar-se en un mateix escrit o elocució.²⁴⁵

El pretèrit perfecte (simple i perifràstic) pren diversos matisos o valors depenent de factors com el significat i l'aspecte lèxic (epígraf 18.1.i) del verb en qüestió:

- a) **puntual:** indica un acontenyiment passat considerat en un moment concret (*Ahir l'autobús aplegà a les huit i dèu; Despusahir m'alcí a les sèt*).
- b) combinat en expressions duratives de temps pren valor **iteratiu** (*Anà al camp de tir i disparà tota la vesprada*) o **global** (*Vaig llegir el diari durant una hora*).
- c) **incoatiu:** quan va acompanyat d'expressions temporals puntuals el pretèrit perfecte dels verbs duratius se referix al començament de l'acció en qüestió. Aixina, *Dinàrem a les dos* equival a *Començàrem a dinar a les dos* i *A les sis nos banyàrem en la piscina* senyala l'inici del bany.
- d) en valor **narratiu** s'utilisa per a indicar les accions principals, emmarcades en mig d'oracions descriptives en pretèrit imperfecte: *Estava assentat tranquilament en el bar fent-me una cervesa quan un individu s'acostà i me furtà la cartera*.
- e) **de negació:** el caràcter perfectiu d'este pretèrit li permet focalisar l'atenció no en l'acció realisada, sino en el fet de que no continua, otorgant-li un significat negatiu (*Te creguí en atre temps: ara ya no confie en tu*).

iv. Futur imperfecte

- a) Este temps verbal ubica l'acció en un moment posterior al de l'enunciació:

Enguany estudiarem història moderna i contemporànea.

¡Demà tindràs díhuit anys ya!

- b) En conseqüència, aprofita per a efectuar les diverses classes d'actes de parla que es projecten cap al futur, com ara les promeses (*Demà ho acabaré*), les amenaces (*Si vaig yo ahí, t'arreglaré el saquet; Fes-ho i voràs la que t'espera*), les advertències (*¡Cauràs!*), les instruccions i formulacions de regles (*En cas d'incendi el professor guiarà als alumnes cap a l'eixida d'emergència*) i les òrdens (*Ara mateixa mamprendràs a fer la faena; No mataràs*).

Convé tindre en conte que quan l'acció futura és imminent s'utilisa habitualment en la llengua actual la perífrasis *anar a + infinitiu* (*Vaig a canviar-me les sabates*;

²⁴⁵ Convé notar, no obstant, que en algunes ocasions la forma simple sona molt més natural que la perifràstica, com ara en l'us del verb *deure* en valor de provabilitat: *Degué de cansar-se molt* (us general); *Va deure de cansar-se molt* (estrany); o en l'us del pretèrit perfecte compost.

Anem a vore: ¿qué passa?), en conte del futur imperfecte, que resulta estrany en estos casos: *Me canviaré les sabates; *Vorem: ¿qué passa?*

- c) Pot prendre valor de **sorpresa** o contrarietat (*¡Seràs egoïste!; ¡Tindrà valor!*) o tindre un us merament **retòric**, equivalent al present (*Com comprendràs, no tinc ganes de festa* = com pots o deus comprendre, no tinc ganes de festa; *Com sabràs, ha tret plaça en València* = com ya saps / com segurament saps, ha tret plaça en València).
- d) Precisament u dels seus usos principals és l'indicació de **provabilitat** en el present, reforçada o no per un adverb de dubte: *No porte relloga, pero seran aproximadament les deu*; —*¿A ón estarà ara Miquel?* —*Segurament encara estarà en casa.*
- e) Un altre valor modal propi d'este temps és el **concessiu**, indicant una divergència d'opinió respecte d'un enunciat anterior:
—*Lluís és molt intel·ligent.*
—*Serà molt intel·ligent, pero no aprova ni un examen* (= encara que digues que és intel·ligent, no ho és, perquè no aprova mai).
- f) Com el pretèrit perfecte, el futur imperfecte dels verbs duratius pren valor **incoatiu** acompanyat d'expressions temporals puntuals (*Soparem a les deu* = a les deu mamprendrem a sopar); com el pretèrit imperfecte, coneix també un valor de **cortesia**: *¿Seràs tan amable de comprar-me el diari quan ixques?*
- g) Apareix en el membre principal de les oracions condicionals reals (vore 22.7.1.3):
Si llueix el sol, eixiré a passejar.

v. Futur hipotètic o condicional

- a) Indica una acció posterior a una altra expressada en passat. En molts dels seus usos funciona, per tant, com a futur del passat:

No se n'encollirà → Me prometeren que no se n'encolliria.

- b) La provabilitat o la sorpresa poden expressar-se per mig d'este temps verbal, en usos paralels als del futur imperfecte:

Havem aplegat prou pronte: ara seran aproximadament les deu de la nit
→ □ **Serien** les deu de la nit quan aplegàrem.

¡Serà possible, lo que hem d'aguantar! → □ **Estaria** bo que haguérem d'aguantar això!

- c) Pot referir-se prospectivament a la realització d'una acció en un moment posterior a l'acte de parla, com el futur imperfecte, però afegint l'idea d'un problema per a la consecució o la constatació de l'acció, el compliment de la qual se presenta com a subjecte a un condicionament. D'esta forma, la culminació futura de l'acció es veu com a hipotètica, d'a on pren el nom el temps verbal: *Has d'esforçar-te per a aprovar el curs: aixina (si aprovares), te donarien un premi.*

De fet, el futur hipotètic se coneix també en el nom de condicional, puix apareix en el periodo principal (l'apòdosis) de les condicionals eventuals (vore 22.7.1.3): *Si demà ploquera, me quedaria en casa.* Igualment apareix en el membre principal de les concessives de subjuntiu: *Encara que fores l'últim home en la terra, no festejaria en tu.*

- d) Pròxim ad este valor hipotètic està el denominat condicional **de rumor** o d'informació no segura, habitual en el llenguatge periodístic: *Segons pareix, Soldado ficharia pel Vilarreal per tres temporades.*
- e) Per mig del futur hipotètic de **cortesia** o atenuador se suavisa l'expressió d'un consell, una petició, un rebuig, un desig o una opinió:

No hauries d'astralejar tant.

Voldria un pollastre i mig conill, per favor.

—*¿Podria ajudar-me a pujar la bossa de la compra?*

—*M'encantaria, però em fa mal l'esquena.*

M'agradaria viajar a Roma.

Estaria bé que anàrem d'excursió esta fi de semana.

- f) Coneix també un valor modal **concessiu**, igual al del futur imperfecte, però referit al passat:

—*Lluís era molt intel·ligent.*

—*Seria molt intel·ligent, però no aprovava ni un examen (= encara que digues que era intel·ligent, no ho era, perquè no aprovava mai).*

vi. Passat pròxim

- a) Expressa una acció acabada dins d'un periodo temporal que continua fins al moment de parla:

Este matí he escoltat les campanes d'inici de les festes.

Has estat molt queferosa estes últimes setmanes.

- b) Pot indicar també les conseqüències d'una acció passada que arriben fins al present:

Han rectificat des de que els castigàreu.

- c) Se projecta cap al futur en les oracions condicionals, en les que pren valor **prospectiu**: *Si d'ací a dos dies no t'has curat, tornarem al mege.*

vii. Pretèrit plusquamperfecte

- a) És un temps que indica una acció ya acabada, anterior a una altra acció del passat:

Quan apleguí a la botiga, ya havien tancat.

Ya m'havia alçat quan has tocat a la porta.

Sempre que discutia no havia dormit prou la nit anterior i estava de mal humor.

- b) L'acció verbal passada que li aprofita de referència pot estar implícita: *Des de la festa no l'havia tornada a vore (fins que la viu ahir).*

- c) Admet també un us **sorpresiu** o recriminatori:

Pero, ¿no m'havies dit que l'entrada era debades?

viii. Pretèrit perfecte compost

- a) Este temps indica una acció immediatament anterior a una altra acció passada i rematada:

Una volta haguérem dinat, alçàrem taula.

- b) Alternativament, pot usar-se el perfecte perifràstic compost, completament equivalent:

Una volta vàrem haver dinat, alçàrem taula.

- c) El pretèrit perfecte compost (com el seu equivalent, el perifràstic compost) és un temps redundant, puix en ell la perfectivat ve marcada doblement pel seu caràcter compost i pel fet de que l'auxiliar *haver* vaja en pretèrit perfecte (*hagué menjat*). Per això el perfecte compost sol ser reemplaçat pel perfecte simple o pel perifràstic, capaços d'indicar el mateix sentit d'anterioritat respecte d'una acció passada acabada:

En quant hagué comprovat la pressió de les rodes, pujà al coche.

En quant va comprovar/comprovà la pressió de les rodes, pujà al coche.

- d) El pretèrit perfecte compost va necessàriament introduït per expressions temporals d'immediatea com *tan pronte com, en quant, a penes...*

ix. Futur perfecte

- a) Este temps verbal indica una acció futura anterior a una atra també posterior al moment de parla i que pot expressar-se en futur imperfecte o en un altre temps verbal:

Quan aplegaràs a casa, yo ya hauré preparat el dinar.

- b) Igualment, pot utilitzar-se, com la forma simple, per a expressar la provabilitat, en este cas, referida a una acció acabada. El seu us equival a la combinació del passat pròxim en un adverbi de dubte:

—*¿A ón està Joan?*

—*No ho sé: haurà eixit a fumar-se un cigarret = —No ho sé, segurament ha eixit a fumar-se un cigarret.*

- c) Finalment, com el futur imperfecte, pot prendre valor **concessiu** en el diàlec:

—*Encara que no troba treball, mon germà no té problemes econòmics porque ha guanyat molts diners en la Bossa.*

—*Puix haurà guanyat molts diners, pero ara ha demanat una segona hipoteca (=encara que haja guanyat molts diners en el passat, no tens raó quan dius que ara no passa per dificultats financeres).*

- d) Apareix en les oracions temporals de relatiu referides al futur: *Quan haurà acabat la faena, descansarà.*

x. Futur hipotètic compost

Correspon al temps verbal que apareix subrallat en el següent exemple: *Pensava que quan aplegaríem ya hauríeu preparat el dinar*. Senyala una acció anterior a un temps futur (*hauríeu preparat el dinar* és anterior a *aplegaríem*), el qual és posterior, no respecte a l'acte de parla, sino a un temps passat (*aplegaríem* és posterior respecte del passat *pensava*). En resum podem dir que expressa una acció anterior a un condicional (o futur hipotètic). De fet, s'ampra també en el membre principal de les condicionals irrealis: *Si hagueres arribat abans, hauries vist al chiquet.*

Coneix ademés els següents valors modals:

- a) de **cortesia**, atenuant la força d'una afirmació: *M'hauria agradat anar a Roma est estiu.*

b) **concessiu**, mostrant discrepància respecte a un enunciat previ:

—*Encara que no trobava treball, mon germà no tenia problemes econòmics en aquella època, perquè havia guanyat molts diners en la Bossa.*

—*Puix hauria guanyat molts diners, però va demanar un crèdit per aquell temps.*

18.3.2.2. Els temps de subjuntiu

El subjuntiu és el modo de l'apreciació subjectiva del parlant en relació a l'acció: la possibilitat, el dubte o l'improvabilitat, el desig i l'esperança, el consell o la suggerència, l'emoció i els sentiments rigent oracions subordinades en subjuntiu. Distingim cinc classes principals de subjuntiu:

a) El **subjuntiu dubitatiu** expressa la falta de seguretat del parlant respecte al compliment de l'oració subordinada.

- Porten indicatiu les construccions que indiquen certesa, com ara *és veritat que, és segur que, és casi segur que, és exacte que, és evident que, és obvi que, està clar que...* No contrastant, si estes construccions van negades, deixen d'indicar seguretat i porten subjuntiu:

És evident que la situació ha millorat en els últims anys.

Ya és segur que el Banc Central Europeu baixarà els tipos d'interès.

*No està clar que el Banc Central Europeu **baixe** els tipos d'interès (du subjuntiu perquè es nega la seguretat).*

- Van en subjuntiu les oracions regides per expressions que manifesten falta de certesa i que introduïxen un *que* completiu, com ara *és possible que, és impossible que, és provable que, és improbable que, pot ser que*:

*És provable que **estiguen** molestos pel canvi.*

*És impossible que **guanyem** jugant aixina.*

- És convenient parar atenció al fet de que els adverbis i locucions adverbials de dubte o incertesa (*potser, possiblement, probablement...*) no introduïxen oracions subordinades per mig de *que* i rigent el modo indicatiu, encara que pot escoltar-se el modo subjuntiu-per a remarcar el dubte:

Potser és cert lo que estàs dient, però yo no estic segura / Potser siga cert lo que estàs dient, però yo no estic segura (acceptable, si es vol emfatitzar el dubte).

Provablement estan buscant-nos / Provablement estiguen buscant-nos (per a emfatitzar el dubte).

Tal volta té raó / Tal volta tinga raó (remarcant el dubte).

- b) El subjuntiu **optatiu** senyala intenció, desig, voluntat, necessitat o influència:

*Voldria que **estigueres** en nosatros eixe dia.*

*Te recomane que **vages** al mercat a comprar.*

*Te demane per favor que et **calles** d'una volta.*

*No pot ser que **estigues** tot lo dia estomacat en el sofà.*

*És menester que **vingau** tots a l'hora.*

*És necessari que **firmes** hui el document.*

- c) El subjuntiu **independent** és una varietat del subjuntiu optatiu que apareix en oracions no subordinades, és dir, sintàcticament independents:

*¡Que **ploga**, per favor!*

*¡**Ixcà** fora millonari!*

*¡Que **tingues** sort!*

- d) El subjuntiu **temàtic** s'utilisa per a introduir una valoració, emotiva o intel·lectual, d'un fet que es dona per supost i, per tant, com a compartit per l'oyent. Depén de verps i expressions de sentiment (*agradar, molestar, odiar, encantar, preocupar, importar...*) i de valoració (*ser normal que, ser habitual que, ser llògic que, ser estrany que, ser horrible que, ser bo que, ser roïn que, ser inadmissible que...*):

Me molesta que no alces taula en acabant de dinar: ¡la pròxima volta, ajuda'm!

Gràcies per les flors: m'encanta que sigues tan atent en mi.

És inadmissible que no vullgues fer la teua faena.

- e) Denominarem subjuntiu **negatiu** o **contrastiu** al que acompanya als verps declaratius (*dir, afirmar...*) i als verps de coneiximent, opinió o percepció (*pensar, creure, imaginar-se, vore, sentir...*). Estos verps introduïxen habitualment oracions completives en indicatiu, pero rigen subjuntiu si van precedits de negació:²⁴⁶

²⁴⁶ L'us del subjuntiu en verps declaratius s'ha nomenat **polèmic** perque respon a un enunciat anterior de sentit contrari: *No nos explicà que la mida fora necessària, com tu dius, sino que era únicament aconsellable.* No obstant, nos estimem més denominar-lo de manera general **contrastiu** perque no diferix essencialment del subjuntiu dels verps de percepció. Efectivament, els verps de percepció presenten un valor pròpiament polèmic quan contesten a un enunciat anterior (*—Veig que s'ha aprimat. —Chica, puix yo no veig que s'haja aprimat*). Pero en els atres casos també està present el rebuig d'un enunciat contrari, encara que siga implícit o virtual. Diem *Yo no crec que*

—*Crec que arribarem tart.*

—*No crec que **arribem** tart.*

*Pense que és molt intel·ligent, pero ell no pensa que ho **sig**a tant.*

—*Digueres que era fàcil i encara estem pelegant.*

—*¡Qué va!, yo no diguí que **fora** fàcil.*

- Els verps *negar*, *dubtar* i *ignorar* funcionen com a **orientadors** o **inductors negatius** (20.4.4.2) i qüestionen pel seu propi significat la veracitat de l'oració subordinada. En conseqüència tendixen a portar subjuntiu en les oracions afirmatives i indicatiu en les negatives:

*Dubte que **sig**a de veres lo que ha dit.*

No dubte que és de veres lo que ha dit.

—*Arancha viu ara en Gandia, ¿anàreu a visitar-la quan estiguéreu allí?*

—*No, yo ignorava que **vixquera** en Gandia.*

—*Puix yo no ignorava que viu en Gandia, pero no tinc bona relació en ella.*

No obstant, admeten també el subjuntiu negatiu en valor metallingüístic, és dir, per a desmentir un enunciat anterior i rectificar-lo:

—*Com ignoraves que vivia en Gandia, no pogueres visitar a Arancha, ¿en les ganes que tenia de vore't!*

—*No ignorava que **vixquera** en Gandia, sino que tenia ganes de vore'm.*

- Uns atres inductors que provoquen l'aparició del subjuntiu **contrastiu** són les preguntes retòriques d'orientació negativa (*¿I quí t'ha dit a tu que yo no **tinga** prou diners?* = no t'ho pot haver dit ningú, perque no és veritat) o l'adverbi *rarament* (*Rarament pensa que **puga** enganyar-se*).
- En ocasions els verps de llengua o de percepció rigen indicatiu encara que vagen negats, pero llavors neguen únicament el verp principal i afirmen l'oració subordinada: *¡Disculpa, no sabia que estaves ací en el despaig!* (no nega que l'interlocutor estiguera en el despaig, únicament nega que el parlant ho sabera).

Albert estiga enfadat perque hi ha algun motiu per a pensar que podria estar-ho. Este valor de rebuig o contrast, tant en estos casos com en els enunciats pròpiament polèmics, ve habilitat pel valor de la negació (vore 20.4.4), que es definix precisament pel rebuig d'un enunciat anterior, real o eventual. Per això proponem la denominació general de subjuntiu de **negació** o de **contrast**, que engloba tant als verps declaratius com als de percepció i posa de relleu que l'ús del subjuntiu en estes oracions és una manifestació de la negació, la qual li otorga valor contrastiu.

- Quan el verb *paréixer* porta subjuntiu, pren valor implícit negatiu i expressa l'irrealitat de l'oració subordinada:

*Pareix que **vullgues** que nos enfadem* (equival a *Pareix com si vullgueres fer-nos enfadar, pero no pot ser aixina*).

- f) Alguns verbs canvien el seu significat segons riguen indicatiu o subjuntiu. Aixina:

- *Pensar* passa a indicar intencionalitat quan rig subjuntiu:

Pense que s'enganya si fa això (opinió).

*Pensava que **feres** el dinar este matí i que esta vesprada **arreglares** la casa* (intencionalitat).

- *Dir* pot actuar com a verb d'influència i llavors rig subjuntiu optatiu:

Diu que Joan estudia molt (funciona com a verb de llengua).

*Li digué a Joan que **estudiara** molt* (indica una orde).

- Quan porta indicatiu, *témer* ya no expressa pròpiament por, sino una simple expectativa negativa:

Tem que ma filla suspenga el examen, pero crec que aprovarà (tinc por que suspenga).

*Tem que ma filla **suspendrà** l'examen* (crec que suspendrà).

- *Sentir* introduïx una oració completiva en indicatiu quan senyala una percepció física, mentres que equival a *lamentar* quan la subordina va en subjuntiu:

Sentí que els gossos lladraven.

*Sent molt que **hages tengut** problemes.*

- g) El funcionament del subjuntiu en les oracions de relatiu i en les oracions compostes s'explica en l'epígraf 17.5.5 i en el capítul 22, respectivament.

i. Present

Temporalment el present de subjuntiu situa l'acció en el present o en el futur, pero mai se referix a una acció passada:

Dubte que sigues feliç (referit al present o al futur, pero no al passat).

La prohibició o l'orde negativa s'expressa en present de subjuntiu:

No tornes tart.

No mengeu en l'estora.

Les oracions completives introduïdes per un verb de temor utilisen el present de subjuntiu:

Tinc por que en caiga una bona.

Les oracions de relatiu que es referixen a una acció posterior utilisen preferentment el futur i no el subjuntiu:

Quan arribareu, parlarem del tema.

Te casaràs en qui voldràs.

ii. Pretèrit imperfecte

Pot indicar una acció situada tant en el present com en el passat o el futur:

No volia que ell vinguera, pero ací està finalment (referit al present).

No volia que ell vinguera i tinguí sort i no vingué ahir a la festa (referit al passat).

M'agradaria que ta germana estiguera ací demà (referit al futur).

En les oracions de relatiu que indiquen una acció posterior en el passat és recomanable l'us del condicional, en conte de l'imperfecte de subjuntiu:

Diguí que qui vindria a l'hora convenguda s'encarregaria d'obrir la parada (recomanable). / Diguí que qui vinguera a l'hora convenguda s'encarregaria d'obrir la parada (no recomanable).

iii. Pretèrit perfecte

Temporalment el pretèrit perfecte de subjuntiu situa l'acció en el passat o en el futur:

No crec que hages fet lo correcte (passat).

Compraré la casa quan haja aforrat lo suficient (futur).

iv. Pretèrit plusquamperfecte

El pretèrit plusquamperfecte de subjuntiu pot referir-se tant a un temps anterior al temps de la parla com posterior:

Hauria anat ahir si m'ho hagueres dit (passat).

M'agradaria que demà hagueres acabat de pintar l'habitació (futur).

18.3.2.3. L'imperatiu

L'imperatiu és el modo utilitzat per a expressar ordens, manaments, suggerències i peticions i per açò mateix carix de la primera persona del singular. Les formes de tercera persona són les referides a *vosté/vostés*.

¡Vine en la yaya!

Òbriga la boca i diga "ah".

Anem un poc més de presseta o no aplegarem a temps.

Escolteu-me un moment.

Guarden coa, per favor.

¡Au, anem-nos-en!

En cas de voler-se referir a una persona no present en l'acte de parla l'apelació es farà en la construcció *que* + subjuntiu:

Que vaja l'alumne al despaig del director.

Que dinen els chiquets abans.

La prohibició o l'orde negativa s'expressa per mig del subjuntiu:

No pintes en la paret.

18.4. LES FORMES NO PERSONALS DEL VERP

Constituïxen les formes no personals del verp l'infinitiu, el gerundi i el participi. Estes formes se consideren no personals perquè no presenten ningun morfema de persona, modo o temps i per tant no poden flexionar-se. No obstant, com havem vist adés en els temps verbals composts, el participi sí pot presentar morfemes de número i de gènere precedits d'un objecte directe en forma de pronom personal definit o en la veu passiva.

Les formes no personals dels verps se coneixen també com a *verboides*, que és el nom que rebien en l'anterior gramàtica normativa,²⁴⁷ atenent a fets com que en certes

²⁴⁷ Vore A. Fontelles, L. García i J. Lanuza, *Gramatica de la llengua valenciana*, València, Lo Rat Penat, 1997 (2ona edició).

construccions sí admeten un subjecte propi i, per tant, no són totalment apersonals: *En entrar yo, ell s'assentà*.

18.4.1. Infinitiu

Segons Fullana²⁴⁸ l'infinitiu “expressa l'estat o l'acció del verb d'una manera general, sense senyalar número ni persona”. L'apreciació és molt encertada, ya que lo que caracteriza a l'infinitiu és precisament el caràcter neutre (“general”, com diu Fullana) que manifesta en quant al temps, l'aspecte i el modo.

Aspectualment l'infinitiu compost té valor perfectiu, pero el simple pot tindre valor tant imperfectiu (*El vaig vore a l'entrar* = quan entrava) com perfectiu (*En entrar ell, la chiqueta mamprengué a riure* = una volta va entrar). Temporalment és indiferent i pot referir-se al passat (*Volia passar al cine sense entrada, pero no el deixaren*), al present (*M'agrada menjar ací com estem fent ara*) o al futur (*Demà necessitaré comprar algunes coses*). Finalment, des d'un punt de vista modal,²⁴⁹ en certes construccions pot alternar en l'imperatiu (*¡A menjar!* / *¡Menja!*), en l'indicatiu (*Pensa haver-ho fet be* / *Pensa que ho ha fet be*) i en el subjuntiu (*Pot ser que ploga* / *Pot ploure*).

L'infinitiu s'utilisa per a enunciar els verbs. Aixina, hem parlat dels verbs *donar, témer, concloure, fregir, haver, ser...* La vocal de les terminacions de l'infinitiu, nomenada vocal temàtica, classifica els verbs en tres grans grups:

- els verbs acabats en *-ar* (primer grup): *donar, parlar, estar, anar...*
- els verbs acabats en *-er, -re, -r* (segon grup): *témer, concloure, beure, dir, fer, dur...*
- els verbs acabats en *-ir* (tercer grup): *acodir, fregir, sentir, partir...*

Com havem pogut observar en els models verbals dels diferents grups, l'infinitiu pot ser simple (*donar, témer...*) i pot ser compost, formant-se en est últim cas en l'infinitiu del verb *haver* i el participi del verb que s'està conjugant: *haver donat, haver temut...*

L'infinitiu té caràcter de substantiu verbal i com a tal podrà funcionar com a subjecte, atribut, complement del nom o de l'adjectiu, objecte directe, complement circumstancial...:

Dir-ho no fa mal a ningú (subjecte).

²⁴⁸ Gramàtica elemental de la llengua valenciana, pàg. 95. Centre de Cultura Valenciana, València C., 1915.

²⁴⁹ Á. López García, Gramática del español, 3, epígraf 28.3.3.1.

Voler és poder (atribut).

He perdut la maquineta de fer punta (complement del nom).

Els clients volien comprar (objecte directe).

Ho parlarem en tornar (complement circumstancial).

Com a substantiu trobem molts casos de plena lexicalisació de l'infinitiu, els quals permeten la flexió de número:

Sempre nos dona els dinars en les seues gracietes.

Els sers humans són com alguns animals.

Davant d'infinitius s'usa sempre l'article si estan prèviament lexicalisats com a substantius:

Els cantars més valencians són les albaides i el cant d'estil.

El malestar de la gent era comprensible.

*He detectat **un** gran malestar en el poble.*

*Me preocupa molt que nos depararà **el** pervindre.*

Encara que no estiga lexicalisat, utilitzat en funció nominal ha de portar article quan va complementat per un sintagma preposicional (*El resplandir dels rajos del sol l'animava*) i quan va modificat per un adjectiu (*El seu trist gemecar el molestava*). En funció nominal pot anar precedit igualment de demostratiu o de possessiu (*Només sentir **el seu** alenar al seu costat el fea feliç*). No contrastant, convé senyalar que en funció verbal també pot portar article, segons s'observa en *El queixar-te contínuament no t'ajudarà*, eixemple en el que el caràcter verbal de l'infinitiu queda de manifest perquè va modificat per l'adverbi *contínuament*. Açò no és estrany, ja que l'infinitiu participa tant de la naturalesa verbal com de la nominal i en ocasions, segons mostra l'eixemple anterior, barreja ambdós condicions per igual.

A nivell normatiu, ha d'advertir-se que en alguns verbs s'ha donat una evolució o tria històrica en les formes de l'infinitiu, partint en molts casos des d'una coexistència inicial entre dos variants en l'època dels clàssics. És el cas, per eixemple, de:

<i>ser</i>	(antic ésser)
<i>tindre</i>	(antic i dialectal <i>tenir</i>)
<i>vindre</i>	(antic i dialectal <i>venir</i>)
<i>valdre</i>	(antic <i>valer</i>)
<i>vore</i>	(antic <i>veure</i>)
<i>unflar</i>	(antic i dialectal <i>inflar</i>)

<i>cabre</i>	(antic <i>cabrer</i>)
<i>defendre</i>	(antic i dialectal <i>defensar</i>)
<i>ofendre</i>	(antic i dialectal <i>ofensar</i>)
<i>paréixer</i>	(antic <i>parer</i> , usat hui només com a substantiu)
<i>soldre</i>	(antic <i>soler</i>)
<i>pondre</i>	(antic <i>ponre</i>)
<i>oldre</i>	(antic <i>molre</i>)

Per ser les formes actuals valencianes, s'ha d'utilitzar la primera forma (*ser, tindre, vindre...*) considerant-se la segona (*ésser, tenir, venir...*) arcaica i en algun cas hui dialectal en la llengua valenciana.

Entre les funcions de l'infinitiu trobem també la de formar part de nombroses perífrasis verbals: *anar a* + infinitiu, *posar-se a* + infinitiu, *arribar a* + infinitiu, *haver de* + infinitiu, *no caldre* + infinitiu, etc.

Vaig a comprar, ara torne.

Nos posàrem a parlar i no nos gitàrem fins a les tres.

El chiquet arribarà a ser algú important.

Has d'estudiar un poquet més.

No cal comprar arròs per al dinar.

Per a indicar una obligació general s'ha d'utilitzar l'imperatiu de segona persona del singular o el plural, segons el context, i no l'infinitiu.²⁵⁰

No fumen en lloc de *No fumar.*

Alceu la mà per a parlar en lloc de *Alçar la mà per a parlar.*

Toque a la porta en lloc de *Tocar a la porta.*

En tot cas se recomana l'ús de *vosté* o *vostés* per ad esta classe de formulacions sempre que siga possible.

En cas de que l'obligació estiga introduïda per uns altres elements, sí podem utilitzar l'infinitiu. És el cas de la preposició *a*:

A dinar, que ya és hora.

²⁵⁰ No obstant, l'ús de l'infinitiu és acceptable quan se tracta d'una suggerència: *Vore el capítol següent per a més informació* (= *Pot vore's el capítol següent per a més informació*)

Prohibit fumar.

És obligatori alçar la mà per a parlar.

S'aconsella tocar a la porta.

18.4.2. Gerundi

Esta forma no personal està considerada com a adverbi verbal, és dir, que en moltes oracions pot funcionar com a adverbi, sintàcticament, complement circumstancial de modo:

Sempre fas les coses corrent.

Els guanyadors, plorant de felicitat, besaren al venedor de loteria.

Anant aixina per la vida acabarà malament.

Semànticament, el gerundi denota una acció imperfecta durativa:

Tornant a casa se trobaren en uns amics.

En este sentit pot indicar també que l'acció és simultànea a l'atra expressada en l'oració, pero, mentres una és imperfecta (*tornar*), l'atra té caràcter perfecte (*trobar-se en uns amics*). En ningun cas s'utilitzarà per a indicar posterioritat a l'acció principal. Per tant, és incorrecte utilitzar el gerundi per a referir-se al resultat o l'efecte derivat d'una acció:

*Se cremà en l'oli **i esclatà** a plorar (correcte).*

Se cremà en l'oli **esclatant a plorar (incorrecte).*

La formació del gerundi es farà afegint la terminació *-ant* al radical dels verps del primer grup acabats en *-ar*; *-ent* als verps del segon grup acabats en *-er / -re / -r*; i *-int* als del tercer grup acabats en *-ir*. En verps la raül dels quals acaba en *-u* (*caure, còure...*) esta vocal cau per a formar el gerundi. En ocasions eixa *-u-* se substituïx per una *-v-*:

traure > traent

caure > caent

còure > coent

beure > bevent

escriure > escrivint

viure > vivint

El verb *prendre* presenta dos gerundis igualment acceptables: el regular *prenent* i l'irregular *prenint*, ambdós clàssics i correctes, si bé hui és més general *prenint*, per lo que es recomana el seu us. Estes formes alternatives apareixen també en els verbs *comprendre*, *deprendre* i *mamprendre* (*comprenint*, *deprenint*, *mamprenint*).

Per una altra banda, podem trobar certs verbs del segon grup i algun altre del primer i tercer a on el gerundi patix –especialment, en el valencià central– una velarisació d'aparició moderna.

Esta velarisació es deu a l'analogia que fa el parlant en el radical de la primera persona del singular del present d'indicatiu i està més estesa en uns verbs que en uns altres. En tot cas, haurà d'evitar-se en registres formals.

<i>Estàndart</i>	<i>Dialectal</i>
<i>caent</i>	<i>caiguent</i>
<i>collint</i>	<i>cullguent</i>
<i>corrent</i>	<i>correguent</i>
<i>cosint</i>	<i>cusguent/cusquent</i>
<i>creent</i>	<i>creguent</i>
<i>dient</i>	<i>diguent</i>
<i>dormint</i>	<i>dorguent</i>
<i>duent</i>	<i>duguent</i>
<i>eixint</i>	<i>ixquent</i>
<i>estant</i>	<i>estiguent/estaguent</i>
<i>havent</i>	<i>haguent</i>
<i>llegint</i>	<i>lligguent</i>
<i>morint</i>	<i>muiguent</i>
<i>obrint</i>	<i>obriguent</i>
<i>omplint</i>	<i>ompliguent</i>
<i>podent</i>	<i>poguent</i>
<i>renyint</i>	<i>rinyguent</i>
<i>rient</i>	<i>riguent</i>
<i>sent</i>	<i>siguent</i>

<i>tenint</i>	<i>tinguent</i>
<i>traent</i>	<i>traguent</i>
<i>valent</i>	<i>valguent</i>
<i>veent</i>	<i>veguent/vegent</i>
<i>venint</i>	<i>vinguent</i>

El gerundi presenta també una forma composta que es construeix en el gerundi del verb *haver* (*havent*) i el participi del verb que estem conjugant: *havent donat*, *havent temut*, *havent eixit*... El gerundi compost expressa una acció acabada anterior a la del verb de l'oració principal:

Havent raonat sobre l'assunt, prengueren una decisió.

Com l'infinitiu, el gerundi forma part de moltes perífrasis verbals que tindran un sentit duratiu com *estar* + gerundi, *vindre* + gerundi, *anar* + gerundi...

Estem jugant a les cartes.

Venien cantant en el coche.

Anem acabant la reunió que hem d'anar-nos-en.

18.4.3. Participi

El participi és, junt en el verb *ser*, u dels constituents de la veu passiva i també forma part dels temps composts, junt al verb *haver*. Té valor perfectiu i senyala que l'acció expressada per ell està acabada o complida. Considerat com a adjectiu verbal, ha de concordar en gènere i número en el substantiu al qual es referix i podrà realitzar les funcions d'un adjectiu en una oració (atribut, complement del nom, complement predicatiu ...):

*Els documents **impresos** no eren els correctes* (complement del nom).

*Pasqual està **dolgut*** (atribut).

*M'he sentit **abandonada*** (complement predicatiu).

*Actuaren **condicionats** per la situació* (complement predicatiu).

Pot introduir una proposició que indique el modo, la causa o una circumstància de l'acció principal:

*Sílvia, **cegada** en la faena, no veïa les hores passar.*

*Els científics, **animats** pel resultat de l'investigació, ho intentaren novament.*

Establides les normes del joc, escomençaren a jugar.

Presenta, per tant, variació de gènere i número, encara que en els temps composts la forma habitual és la de masculí singular.

No contrastant, com ya s'ha dit adés, si la forma composta està precedida d'un pronom de complement d'objecte directe definit (*el, la, els, les*), el participi ha de concordar en gènere i número en aquell:

*¿La teua camiseta? L'he **vista** damunt del llit.*

Este fenomen propi del valencià afecta especialment a les formes femenines i s'escolta en menor freqüència en els plurals:

*Els calcetins, els he **llavats** este matí.*

No hem d'oblidar que la caiguda de la *d* intervocàlica, que afecta especialment als participis de la primera conjugació (acabats en *-ada*), no es reflectix en l'escritura a pesar de que a nivell oral és preceptiva en valencià estàndart.

En la veu passiva el participi també concorda en gènere i en número en el subjecte pacient:

*Els resultats electorals són **interpretats** per l'analiste.*

Semànticament, el participi té un valor perfectiu i per tant les accions que en ell s'expressen se consideren acabades. Si el participi va unit directament al nom, indica que l'acció expressada per ell ya ha recaigut sobre el substantiu en qüestió:

*Una empresa **estafada**.*

Morfològicament, com a norma general direm que les desinències o terminacions pròpies del participi són:

1er grup: *-at, -ada, -ats, -ades: lliberat, lliberada, lliberats, lliberades*

2on grup: *-ut, -uda, -uts, -udes: temut, temuda, temuts, temudes*

3er grup: *-it, -ida, -its, -ides: sentit, sentida, sentits, sentides*

Pero *dur* fa *dut, duta, duts, dutes*.

Els verps velarisats del segon grup prenen una consonant velar en el participi: *calgut, naixcut*. Existix un gran número de participis irregulars en el segon i tercer grup les terminacions dels quals poden resumir-se com se presenta a continuació:

- el verb *metre* i composts i els verbs acabats en *-endre* fan el participi en *-és, -esa, -esos, -eses*:²⁵¹ *remés, remesa, remesos, remeses; comprés, compresa, compresos, compreses*.
- els verbs acabats en *-andre* fan el participi en *-às, -asa, -asos, -ases*: *romàs, romasa, romasos, romases*.
- els verbs acabats en *-ondre* fan el participi en *-ost, -osta, -osts, -ostes*:²⁵² *propost, proposta, proposts, propostes*.
- els verbs acabats en *-ànyer* fan el participi en *-gut, -guda, -guts, -gudes*: *pertanygut, pertanyguda, pertanyguts, pertanygudes*.
- els verbs acabats en *-ényer* fan el participi en *-et, -eta, -ets, -etes*:²⁵³ *constret, constreta, constrets, constretes*.
- els verbs acabats en *-oldre* fan el participi en *-olt, -olta, -olts, -oltes*:²⁵⁴ *mòlt, mòlta, mòlts, mòltes*.

Unes atres excepcions del segon grup:

cloure: clos, closa, closos, closes

dir: dit, dita, dits, dites

escriure: escrit, escrita, escrits, escrites

fer: fet, feta, fets, fetes

riure: rist, rista, rists, ristes

traure: tret, treta, trets, tretes

viure: vixcut, vixcuda, vixcuts, vixcudes

vore: vist, vista, vists, vistes

Uns atres participis irregulars del tercer grup són:

cobrir: cobert, coberta, coberts, cobertes

morir: mort, morta, morts, mortes

obrir: obert, oberta, oberts, obertes

²⁵¹ Excepte els verbs *cedre* i *vendre*, que fan *cernut* i *venut*.

²⁵² Excepte *fondre* i *tondre*, que fan *fos* i *tos*.

²⁵³ Excepte *fényer*, que fa *fenygut*.

²⁵⁴ Excepte els verbs *soldre*, *oldre* i *doldre*, que fan *solgut*, *olgut* (o *olt*) i *dolgut*.

18.4.3.1. Dobles participis

En valencià alguns verbs presenten dos formes diferents del participi. En molts casos una d'elles era l'usual en la llengua antiga o clàssica (*establert, complert*) –formes hui inexistents en valencià– i l'altra, la de la llengua moderna (*establit, complit*). Els verbs que tenen este doble participi són *complir, establir, oferir, omplir, reblir, sofrir, suplir*.

<i>arcaic</i>	<i>modern</i>
<i>complert</i>	<i>complit</i>
<i>establert</i>	<i>establit</i>
<i>ofert</i>	<i>oferit</i>
<i>omplert</i>	<i>omplit</i>
<i>reblert</i>	<i>reblit</i>
<i>sofert</i>	<i>sofrit</i>
<i>suplert</i>	<i>suplit</i>

En el cas del participi del verb *oferir*, la forma arcaica i irregular femenina *oferta* s'ha substantivat i funciona com un nom:

L'oferta només serà vàlida durant decembre i giner.

Açò també succeïx en els dos participis del verb *imprimir*, el regular *imprimit* i l'irregular *imprés*; ambdós són correctes i actuen com a participis, però l'irregular *imprés* actua ademés com a substantiu:

El bolletí imprimit/imprés es d'enguany però L'imprés s'ha de reomplir (en este segon cas imprés actua com a substantiu).

Si el participi del verb *omplir* s'utilisa com a adjectiu, no pren les formes *omplit, omplida, omplits, omplides*, sino *ple, plena, plens, plenes*:

*Hem omplit les marraixes però Les marraixes plenes pesen més i no *Les marraixes omplides pesen més.*

Per este fet, i per analogia, en la llengua coloquial ha aparegut modernament un verb com **plenar*, que es considera incorrecte.

El verb *nàixer* té dos participis: u antic, *nat*, i l'atre, modern, *naixcut*.²⁵⁵ La forma antiga hui només se conserva aglutinada en adjectius com *adnat*, *connat*, *innat*, *nonat*, *neonat*...

Els verbs *tindre* i *vindre* prenen el radical arcaic *tenir* i *venir* per a formar el participi clàssic i actualment molt estés *tengut*, *tenguda*, *tenguts*, *tengudes* i *vengut*, *venguda*, *venguts*, *vengudes*, pero també existixen les variants modernes *tingut*, *tinguda*, *tinguts*, *tingudes* i *vingut*, *vinguda*, *vinguts*, *vingudes*: abdós formes coexistixen hui i són correctes.²⁵⁶

En algun cas han aplegat fins a hui els dos participis d'un verb, com ara els del verb *obtindre*; *obtés* i *obtengut* (o *obtingut*), els dos clàssics. Segueixen convivint en la llengua moderna i abdós són normatius.

Possiblement per analogia s'han format modernament els participis **mantés* de *mantindre* i **detés* de *detindre*, junt als clàssics, generals i normatius *mantengut* / *mantingut*, *detengut* / *detingut*.

El verb *molde* té el participi clàssic i hui general *mòlt*, *mòlta*, *mòlts*, *mòltes*²⁵⁷ i modernament una forma dialectal *molgut*, *molguda*, *molguts*, *molgudes*, que no és general, pero que també es considera correcta.

El verb *matar* fa el participi regular *matat*, *matada*, *matats*, *matades* i el verb *morir* fa *mort*, *morta*, *morts*, *mortes*, pero s'utilisa el participi de *morir* i no el de *matar* si actua com a adjectiu i, sobretot, si es referix a persones:

Eres home mort, te mataran si et veuen.

Els soldats morts en esta batalla seran recordats per qui els matà.

*Diuen que ha mort a un home, preferible a *Diuen que ha matat a un home, pero Diuen que matà a un home.*

*A son germà l'ha mort un coche, preferible a *A son germà l'ha matat un coche, pero A son germà el matà un coche.*

El veí ha mort un gos, preferible a El veí ha matat un gos, que també és correcte.

Les dos accepcions del verb *còure* presenten sengles participis, *cuit* / *cuita* / *cuits* / *cuites* (referit als aliments) i *cogut* / *coguda* / *coguts* / *cogudes* (referit a les ferides):

²⁵⁵ La grafia *nascut*, que alguns gramàtics donen, no es documenta en valencià fins al sigle XX, per influència del català.

²⁵⁶ En català han triuflat les formes *tingut*, *vingut* i derivats; en canvi, en valencià, mallorquí i occità es mantenen les etimològiques i clàssiques *tengut*, *vengut* i derivats.

²⁵⁷ El participi de *molde* ha de dur accent diacrític (*mòlt*) per a distinguir-lo del quantitatiu *molt*.

Haveu cuit el dinar; L'arròs no està cuit; Li ha cogut molt la ferida.

El verb *raure* també té dos participis en sengles significats; per una banda, la forma *ras*, que significa “*tallat a rant, pelat molt curt*” o “*ple a seny*” i, per una altra, la forma *ragut*, que s'utilisa parlant de la roba o la tela molt desgastada.

El verb *oldre*, que ha caigut prou en desús en la llengua parlada, és majorment intransitiu en valencià i significa “*fer olor, desprendre o exhalar olor alguna cosa*”; hui en el seu lloc s'utilisa habitualment la perífrasis *fer olor*, encara que no és exactament equivalent en tots els casos:

El sabó fa olor a rosa (usual) i *El sabó ol a rosa* (més aïna lliterari).

Esta habitació ol molt malament (i no **Esta habitació fa olor molt malament*; en tot cas, *Esta habitació fa molt mala olor*).

El seu us com a verb transitiu actualment és casi inexistent, per això les dos formes de participi que tenia, *olgut* i *olt*, han caigut en desús junt en el verb *oldre*. En valor transitiu hui s'utilisa generalment el verb *olorar*:

Oloreu este gesmil i no *Oleu este gesmil* (que resulta arcaic).

El verb *tòrcer* té els participis *tòrt* i *torçut*, si be els verbs composts *destòrcer* i *retòrcer* a soles tenen els participis regulars *destorçut* i *retorçut*.

Els verbs *riure* i *somriure* fan els participis *rist* i *somrist*, pero modernament per influència del català lliterari s'han introduït les formes *rigut* i *somrigut*; *rist* i *somrist* són les formes tradicionals i generals en valencià.²⁵⁸

Els verbs *contraure*, *distraure* i *retraure* fan *contret*, *distret*, *retret* i, modernament, *contragut*, *distragut* i *retragut*; estos últims, sense tradició escrita i dialectals, no són recomanables.

²⁵⁸ Ya Sanchis Guarner en la seua *Gramàtica Valenciana* de 1950 (pàg. 164) dia que *rist* i *somrist* “són preferibles”.

18.5. MODELS DELS VERPS REGULARS

18.5.1. Model de la primera conjugació: DONAR

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT done dones dona donem doneu donen	PASSAT PRÒXIM he donat has donat ha donat havem / hem donat haveu / heu donat han donat	PRESENT done dones done donem doneu donen	PRET. PERFECTE haja donat hages donat haja donat hajam donat hajau donat hagen donat
PRET. IMPERFECTE donava donaves donava donàvem donàveu donaven	PRET. PLUSQUAMPERFEC. havia donat havies donat havia donat haviem donat havieu donat havien donat	PRET. IMPERFECTE donara donares donara donàrem donàreu donaren	PRET. PLUSQUAMPERF. haguera donat hagueres donat haguera donat haguérem donat haguéreu donat hagueren donat
PRETÈRIT PERFECTE doní donares donà donàrem donàreu donaren	PRET. PERFECTE COMP. haguí donat hagueres donat hagué donat haguérem donat haguéreu donat hagueren donat	Modo Imperatiu	
		PRESENT dona done donem doneu donen	
FUTUR IMPERFECTE donaré donaràs donarà donarem donareu donaran	FUTUR PERFECTE hauré donat hauràs donat haurà donat haurem donat haureu donat hauran donat	Infinitiu	
		Simple donar	Compost haver donat
		Gerundi	
		Simple donant	Compost havent donat
FUTUR HIPOTÈTIC donaria donaries donaria donariem donaríeu donarien	FUT. HIPOTÈTIC COMPOST hauria donat hauries donat hauria donat hauriem donat hauríeu donat haurien donat	Participi	
		Singular masculí donat	Plural masculí donats
		Singular femení donada	Plural femení donades
PERFECTE PERIFRÀSTIC vaig donar vares donar va donar vàrem donar vàreu donar varen donar	PERIFRÀSTIC COMPOST vaig haver donat vares haver donat va haver donat vàrem haver donat vàreu haver donat varen haver donat		

La variant antiga *dar* a dia de hui té en un us reduït a certes expressions i frases fetes (**Da**-li això a ton germà; **Da**'m el pa; *Més val un pren que dos te'n daré*; ¿És **dat** o *regalat?*) aixina com en manifestacions culturals de caràcter popular: cançons, nadalenques, etc. La llengua moderna ha substituït esta forma per *donar*.

Ha de tindre's en conte en esta primera conjugació els canvis ortogràfics que poden produir-se a l'hora de flexionar els verps, especialment als acabats en *-guar*, *-car*, *-quar*, *-cuar*, *-çar*, *-jar*, *-gar* o *-iar*. Alguns eixemples d'estos verps són *desaiguar*, *gemecar*, *liquar*, *promiscuar*, *traçar*, *gojar*, *nugar* o *iniciar*.

Eixemple:	<i>elles desaiguaven</i>	pero	<i>yo desaigüe</i>
	<i>nosatres traçàvem</i>	pero	<i>yo trací</i>
	<i>ell goja</i>	pero	<i>tu goges</i>

18.5.2. Models de la segona conjugació: TÊMER, CONCLOURE

18.5.2.1. TÊMER

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
<i>PRESENT</i> tem tems tem temem temeu temen	<i>PASSAT PRÒXIM</i> he temut has temut ha temut havem / hem temut haveu / heu temut han temut	<i>PRESENT</i> tema temes tema temam temau temen	<i>PRET. PERFECTE</i> haja temut hages temut haja temut hajam temut hajau temut hagen temut
<i>PRET. IMPERFECTE</i> temia temies temia temiem temieü temien	<i>PRET. PLUSQUAMPERFEC.</i> havia temut havies temut havia temut haviem temut haviëu temut havien temut	<i>PRET. IMPERFECTE</i> temera temeres temera temérem teméreü temeren	<i>PRET. PLUSQUAMPERF.</i> haguera temut hagueres temut haguera temut haguérem temut haguéreü temut hagueren temut
<i>PRETÈRIT PERFECTE</i> temí temeres temé temérem teméreü temeren	<i>PRET. PERFECTE COMP.</i> haguí temut hagueres temut hagué temut haguérem temut haguéreü temut hagueren temut	Modo Imperatiu	
		<i>PRESENT</i> tem tema temam temau temen	
<i>FUTUR IMPERFECTE</i> temeré temeràs temerà temerem temereü temeran	<i>FUTUR PERFECTE</i> hauré temut hauràs temut haurà temut haurem temut haureü temut hauran temut	Infinitiu	
		<i>Simple</i> témer	<i>Compost</i> haver temut
		Gerundi	
		<i>Simple</i> tement	<i>Compost</i> havent temut
<i>FUTUR HIPOTÈTIC</i> temeria temeries temeria temeriem temerieü temerien	<i>FUT. HIPOTÈTIC COMPOST</i> hauria temut hauries temut hauria temut hauriem temut haurieü temut haurien temut	Participi	
		<i>Singular masculí</i> temut	<i>Plural masculí</i> temuts
		<i>Singular femení</i> temuda	<i>Plural femení</i> temudes
<i>PERFECTE PERIFRÀSTIC</i> vaig témer vares témer va témer vàrem témer vàreu témer varen témer	<i>PERIFRÀSTIC COMPOST</i> vaig haver temut vares haver temut va haver temut vàrem haver temut vàreu haver temut varen haver temut		

18.5.2.2. CONCLOURE

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT conclòc conclous conclou concloem concloeu conclouen	PASSAT PRÒXIM he conclòs has conclòs ha conclòs havem / hem conclòs haveu / heu conclòs han conclòs	PRESENT concloga conclagues concloga conclogam conclogau conclouen	PRET. PERFECTE haja conclòs hages conclòs haja conclòs hajam conclòs hajau conclòs hagen conclòs
PRET. IMPERFECTE concloïa concloïes concloïa concloïem concloïeu concloïen	PRET. PLUSQUAMPERFEC. havia conclòs havies conclòs havia conclòs haviem conclòs havièu conclòs havien conclòs	PRET. IMPERFECTE concloguera concloueres concloguera concloguèrem concloguèreu concloueren	PRET. PLUSQUAMPERF. haguera conclòs hagueres conclòs haguera conclòs haguèrem conclòs haguèreu conclòs hagueren conclòs
PRETÈRIT PERFECTE conclouí concloueres concloué conclouèrem conclouèreu concloueren	PRET. PERFECTE COMP. haguí conclòs hagueres conclòs hagué conclòs haguèrem conclòs haguèreu conclòs hagueren conclòs	Modo Imperatiu	
		PRESENT conclou concloga conclogam conclogau conclouen	
FUTUR IMPERFECTE conclouré conclouràs conclourà conclourem concloureu conclouran	FUTUR PERFECTE hauré conclòs hauràs conclòs haurà conclòs haurem conclòs haureu conclòs hauran conclòs	Infinitiu	
		Simple concloure	Compost haver conclòs
		Gerundi	
		Simple concloent	Compost havent conclòs
FUTUR HIPOTÈTIC conclouria conclouries conclouria conclouríem conclouríeu conclourien	FUT. HIPOTÈTIC COMPOST hauria conclòs hauries conclòs hauria conclòs hauríem conclòs hauríeu conclòs haurien conclòs	Participi	
		Singular masculí conclòs	Plural masculí conclousos
		Singular femení concloua	Plural femení concloues
PERFECTE PERIFRÀSTIC vaig concloure vares concloure va concloure vàrem concloure vàreu concloure varen concloure	PERIFRÀSTIC COMPOST vaig haver conclòs vares haver conclòs va haver conclòs vàrem haver conclòs vàreu haver conclòs varen haver conclòs		

S'ha de tindre en conte que, per analogia en el castellà, alguns verps pertanyents ad este grup tendixen a flexionar-se com si foren del tercer grup, de manera incorrecta. Entre uns atres: *batre*, *cloure*, *concebre*, *córrer*, *fondre*, *ometre*, *percebre*, *rompre* i tots els seus derivats (*abatre*, *combatre*, *debatre*, *incloure*, *recórrer*, *confondre*, *interrompre*, etc.). Per eixemple, per a *concloure* trobem les formes incoatives *concluïxc*, *concluïxes*, *concluïx...*; estes formes són coloquials i no adequades en un registre formal o lliterari, encara que estan molt esteses.

Per un atre costat, les variants *concloquem* i *concloqueu*, pròpies de la parla coloquial, no són adequades per a l'us escrit. Per analogia en el present o el pretèrit perfecte simple, està estesa oralment la formació velarisada del gerundi, és dir, *concloquent*. Esta variant tampoc és adequada en un registre formal o lliterari.

Hem de senyalar que el verp *corroure*, a pesar de seguir este model, fa el participi com *témer*: *corrogut*, *corroguda*, *corroguts*, *corrogudes*.

És d'especial menció el cas de *pondre* (inclòs en este grup de conjugació) i *posar*, els quals tenen significats diferents en llengua valenciana. El verp *pondre* s'utilisa per a referir-nos al pas del sol (posta del sol) i a la reproducció de les aus (posta de les aus). Seria incorrecte dir que "*les gallines *posen ous*"; hem de dir que "*les gallines ponen ous*". D'igual manera és incorrecte dir "*el sol se *posa*"; lo correcte és "*el sol se pon*". Açò queda clar quan pensem en la "*posta de sol*" i no en la "**posada de sol*". Per al restant de sentits s'usa el verp *posar*.

Respecte a la derivació d'estos verps, en valencià a soles se construïxen verps derivats de *pondre* i no de *posar*. Aixina s'escriu *compondre* i no **composar*, *expondre* i no **exposar*, *impondre* i no **imposar*, *supondre* i no **suposar*...

18.5.3. Models de la tercera conjugació: SENTIR, FREGIR, ACODIR

18.5.3.1. SENTIR

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
<i>PRESENT</i> sent / senc sents sent sentim sentiu senten	<i>PASSAT PRÒXIM</i> he sentit has sentit ha sentit havem / hem sentit haveu / heu sentit han sentit	<i>PRESENT</i> senta sentes senta sentam / sentim sentau / sentiu senten	<i>PRET. PERFECTE</i> haja sentit hages sentit haja sentit hajam sentit hajau sentit hagen sentit
<i>PRET. IMPERFECTE</i> sentia senties sentia sentíem sentíeu sentien	<i>PRET. PLUSQUAMPERFEC.</i> havia sentit havies sentit havia sentit haviem sentit haviéu sentit havien sentit	<i>PRET. IMPERFECTE</i> sentira sentires sentira sentírem sentíreu sentiren	<i>PRET. PLUSQUAMPERF.</i> haguera sentit hagueres sentit haguera sentit haguérem sentit haguéreu sentit hagueren sentit
<i>PRETÈRIT PERFECTE</i> sentí sentires sentí sentírem sentíreu sentiren	<i>PRET. PERFECTE COMP.</i> haguí sentit hagueres sentit hagué sentit haguérem sentit haguéreu sentit hagueren sentit	Modo Imperatiu	
		<i>PRESENT</i> sent senta sentam / sentim sentau / sentiu senten	
<i>FUTUR IMPERFECTE</i> sentiré sentiràs sentirà sentirem sentireu sentiran	<i>FUTUR PERFECTE</i> hauré sentit hauràs sentit haurà sentit haurem sentit haureu sentit hauran sentit	Infinitiu	
		<i>Simple</i> sentir	<i>Compost</i> haver sentit
		Gerundi	
		<i>Simple</i> sentint	<i>Compost</i> havent sentit
<i>FUTUR HIPOTÈTIC</i> sentiria sentiries sentiria sentiríem sentiríeu sentirien	<i>FUT. HIPOTÈTIC COMPOST</i> hauria sentit hauries sentit hauria sentit hauríem sentit hauríeu sentit haurien sentit	Participi	
		<i>Singular masculí</i> sentit	<i>Plural masculí</i> sentits
		<i>Singular femení</i> sentida	<i>Plural femení</i> sentides
<i>PERFECTE PERIFRÀSTIC</i> vaig sentir vares sentir va sentir vàrem sentir vàreu sentir varen sentir	<i>PERIFRÀSTIC COMPOST</i> vaig haver sentit vares haver sentit va haver sentit vàrem haver sentit vàreu haver sentit varen haver sentit		

Les formes *sintam*, *sintau* són clàssiques, generals i també pròpies de la llengua estàndart tant per al present de subjuntiu com per a l'imperatiu.

La forma velarisada moderna *senc*, alternativa a la clàssica *sent* per a la primera persona del singular del present d'indicatiu, està molt estesa i ademés aporta un matís diferenciador respecte a la tercera persona (*yo senc / ell sent*). Abdós formes (*yo sent* i *yo senc*) són aptes per a tots els registres.

No obstant, les formes velarisades derivades per al present de subjuntiu (*senga / senca*, *sengues / senques...*, front a les clàssiques *senta*, *sentés*, *senta...*) no són generals i són aptes només per a registres coloquials.

En el present, especialment en derivats de *sentir* com *dissentir*, *consentir*, *resentir...* trobem modernament, junt a les formes pures *dissent* (o *dissenc*), *consents*, *resenten...* les variants incoatives secundàries *dissentixc*, *consentixes*, *resentixen...* que presenten prou vitalitat. Lo mateix podem dir per a les variants incoatives del present de subjuntiu: *consentixques*, *resentixca*, etc.

18.5.3.2. FREGIR

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT frig friges frig fregim fregiu frigen	PASSAT PRÒXIM he fregit has fregit ha fregit havem / hem fregit haveu / heu fregit han fregit	PRESENT frigga friggues frigga friggam / fregim friggau / fregiu frigguen	PRET. PERFECTE haja fregit hages fregit haja fregit hajam fregit hajau fregit hagen fregit
PRET. IMPERFECTE fregia fregies fregia fregiem fregieu fregien	PRET. PLUSQUAMPERFEC. havia fregit havies fregit havia fregit haviem fregit haviéu fregit havien fregit	PRET. IMPERFECTE fregira fregires fregira fregirem fregireu fregiren	PRET. PLUSQUAMPERF. haguera fregit hagueres fregit haguera fregit haguérem fregit haguéreu fregit hagueren fregit
PRETÈRIT PERFECTE fregí fregires fregí fregirem fregireu fregiren	PRET. PERFECTE COMP. haguí sentit hagueres sentit hagué sentit haguérem sentit haguéreu sentit hagueren sentit	Modo Imperatiu	
		PRESENT frig frigga friggam / fregim friggau / fregiu frigguen	
FUTUR IMPERFECTE fregiré fregiràs fregirà fregirem fregireu fregiran	FUTUR PERFECTE hauré fregit hauràs fregit haurà fregit haurem fregit haureu fregit hauran fregit	Infinitiu	
		Simple fregit	Compost haver fregit
		Gerundi	
		Simple fregint	Compost havent fregit
FUTUR HIPOTÈTIC fregiria fregiries fregiria fregiriam fregirieu fregirien	FUT. HIPOTÈTIC COMPOST hauria fregit hauries fregit hauria fregit hauriem fregit haurieu fregit haurien fregit	Participi	
		Singular masculí fregit	Plural masculí fregits
		Singular femení fregida	Plural femení fregides
PERFECTE PERIFRÀSTIC vaig fregir vares fregir va fregir vàrem fregir vàreu fregir varen fregir	PERIFRÀSTIC COMPOST vaig haver fregit vares haver fregit va haver fregit vàrem haver fregit vàreu haver fregit varen haver fregit		

Fregir pertany a un grup de verps en conjugació pura, com *llegir*, *regir*, *corregir*, *afegir*, *fugir*, etc. La forma sense increment incoatiu és l'única forma pròpia del valencià, a on estos verps són purs.

No obstant, s'observa modernament en alguns parlants una tendència empobridora i forànea –més estesa en uns verps que en uns altres– que tendix a flexionar-los seguint el model incoatiu. Aixina, oïm en ocasions, en lloc de *frige*, *lligen*, *afigga* formes com **fregixc*, *llegixen*, *afegixca*, totes elles formes alienes que s'han d'evitar.

18.5.3.3. ACODIR

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT acodixc acodixes acodix acodim acodiu acodixen	PASSAT PRÒXIM he acodit has acodit ha acodit havem / hem acodit haveu / heu acodit han acodit	PRESENT acodixca acodixques acodixca acodim acodiu acodixquen	PRET. PERFECTE haja acodit hages acodit haja acodit hajam acodit hajau acodit hagen acodit
PRET. IMPERFECTE acodia acodies acodia acodiem acodieu acodien	PRET. PLUSQUAMPERFEC. havia acodit havies acodit havia acodit haviem acodit haviieu acodit havien acodit	PRET. IMPERFECTE acodira acodires acodira acodirem acodireu acodiren	PRET. PLUSQUAMPERF. haguera acodit hagueres acodit haguera acodit haguérem acodit haguéreu acodit hagueren acodit
PRETÈRIT PERFECTE acodí acodires acodí acodirem acodireu acodiren	PRET. PERFECTE COMP. haguí acodit hagueres acodit hagué acodit haguérem acodit haguéreu acodit hagueren acodit	Modo Imperatiu	
		PRESENT acodix acodixca acodim acodiu acodixquen	
FUTUR IMPERFECTE acodiré acodiràs acodirà acodirem acodireu acodiran	FUTUR PERFECTE hauré acodit hauràs acodit haurà acodit haurem acodit haureu acodit hauran acodit	Infinitiu	
		Simple acodir	Compost haver acodit
		Gerundi	
		Simple acodint	Compost havent acodit
FUTUR HIPOTÈTIC acodiria acodiries acodiria acodiriem acodirieu acodirien	FUT. HIPOTÈTIC COMPOST hauria acodit hauries acodit hauria acodit hauriem acodit haurieu acodit haurien acodit	Participi	
		Singular masculí acodit	Plural masculí acodits
		Singular femení acodida	Plural femení acodides
PERFECTE PERIFRÀSTIC vaig acodir vares acodir va acodir vàrem acodir vàreu acodir varen acodir	PERIFRÀSTIC COMPOST vaig haver acodit vares haver acodit va haver acodit vàrem haver acodit vàreu haver acodit varen haver acodit		

En la llengua antiga es poden trobar, alternant en les formes actuals, unes atres com *pateixc*, *patesc*, *divideix*, *compleixen*, *compleixca*, *complesca*, etc., en les que apareixia una *-e-* intermija i, en ocasions, una vacilant palatalisació de la *-s-* llatina en *-x-*, pròpia de l'evolució llingüística del valencià. Hui és una flexió inexistent en la parla valenciana; resulta estranya i aliena als parlants i no ha d'utilitzar-se en ningun cas.

Igualment, formes híbrides en *-s-*, com *patisc*, *patisquen*, etc., proposades per alguns autors contemporàneus, són impròpies del valencià, introduïxen una irregularitat front al sistema regular del nostre idioma (que usa *-x-* en totes les persones: *patixc*, *patixes*, *patix...*) i ademés propicien la pronunciació incorrecta de la *-x-*, despalatalisant-la a [s] inclús en les formes que s'escriuen en *-x-* ([patíses, patís] en lloc de [patífes, patíf]), per lo que no deuen usar-se.

Ben al contrari, les formes en *-x-* en la 1era persona del present d'indicatiu (*vixc*, *partixc*, *creixc*, *naixc...*) i en les persones del subjuntiu (*vixca*, *partixques*, *creixcau*, *naixqueren*), ademés de ser clàssiques²⁵⁹ i ser les vives en valencià actual, són les que els principals gramàtics del segle XX, com Nebot, Fullana, Josep Giner, Sanchis Guarner i Carles Salvador usaren en les seues obres, aixina com també en la redacció de les *Bases d'ortografia valenciana* de 1932.

Hi han alguns verps que flexionen tots els temps segons el model de *acodir* pero canvien el participi. És el cas, entre uns atres, de *cobrir*: *cobert*, *coberta*, *coberts*, *cobertes*; de *oferir*, que segueix la norma general (*oferit*, *oferida*, *oferits*, *oferides*) i rarament presenta les formes *ofert*, *oferta*, *oferts*, *ofertes*; o de *imprimir*, que presenta també dos variants: *imprés*, *impresa*, *impresos*, *impreses* i *imprimit*, *imprimida*, *imprimits*, *imprimides*, com ya s'ha dit adés en parlar del participi. En ocasions estos participis s'han especialisat i han aplegat a substantivar-se donant les formes *una coberta*, *un imprés* o *unes ofertes*.

²⁵⁹ “E com passava per les carreres tot lo poble cridava: «¡**Vixca** lo magnànim capità cristià!»” (*Tirant lo Blanch*, Martorell, 1490); “¡O, Senyor! ¡No permetau que yo **vixca** en tanta pena!” (*Vita Christi*, Isabel de Villena, 1497); “a Sion dennunciarà lo home los seus misteris, e lo home **naixqué** en ella” (*Psalteri*, Roïç de Corella, 1490); “Per lo seu crit / tots prest **ixqueren** / he lo reberen” (*Espill*, Jaume Roig, 1460).

18.6. VARIETATS DIALECTALS, LOCALS I ARCAIQUES

18.6.1. Present d'indicatiu

i. En part del valencià septentrional la primera persona d'este temps en els verps de la primera conjugació canvia la desinència *-e*, general en tot el domini llingüístic valencià, per *-o*.

septentrional:	<i>aplego</i>	general i estàndart:	<i>aplegue</i>
	<i>pujo</i>		<i>puge</i>
	<i>canto</i>		<i>cante</i>

Esta característica no es produïx en tota l'àrea del valencià septentrional; a soles l'encontrem al nord de Llucena, Atzeneta i Cabanes.²⁶⁰

Esta variació del radical se considera correcta per ad estos parlants en la primera conjugació, pero el seu us no és recomanable en un model de llengua estàndart, ya que per al restant d'usuaris de l'idioma valencià estes formes són desconegudes, además de no ser pròpies de la llengua clàssica.

En alguns casos, encara que de manera molt més minoritària, esta *-o* apareix també en alguns verps de la segona i tercera conjugacions, de manera desigual entre les diverses poblacions de la zona i en major freqüència en la franja fronterera en Catalunya.

dialectal:	<i>mereixo / mereixco</i>	general i estàndart:	<i>mereixc</i>
	<i>ixo / ixco</i>		<i>ixc</i>
	<i>sento</i>		<i>sent</i>
	<i>tusso / tusgo</i>		<i>tusc</i>
	<i>dormo / dòrmigo / dormixco</i>		<i>dorc</i>
	<i>obro / òbrigo / obrixco</i>		<i>òbric</i>
	<i>cullgo</i>		<i>culle</i>

Estes formes són molt locals i conviuen en les formes clàssiques i generals, per lo que han d'evitar-se fòra dels àmbits orals i no es consideren adequades en un registre formal o lliterari.

²⁶⁰ En les poblacions de L'Alcora, Llucena i Les Useres, situades al sur de dita línia, la desinència és *-a*: *yo menja, yo pensa*. En Torreblanca i Traiguera, situades al nord, és *-ec*: *yo méngec, yo péncsec*.

ii. Este mateix dialecte també modifica la vocal de la tercera persona del singular del present d'indicatiu (-a) per una -e. Esta variació, encara que documentada des d'antic, per ser pròpia només d'este dialecte no resulta adequada en un registre formal o lliterari que tinga un abast general valencià:

septentrional:	<i>ell passe</i>	general i estàndart:	<i>ell passa</i>
	<i>ella menge</i>		<i>ella menja</i>

La variació s'estén a uns atres temps verbals, com el pretèrit imperfecte d'indicatiu, el futur hipotètic i el present i pretèrit imperfecte de subjuntiu, en els quals també ocorre en la primera persona del singular:

septentrional:	<i>yo/ell/ella anave</i>	general i estàndart:	<i>yo/ell/ella anava</i>
	<i>yo/ell/ella vorie</i>		<i>yo/ell/ella voria</i>
	<i>yo/ell/ella tingue</i>		<i>yo/ell/ella tinga</i>
	<i>yo/ell/ella passare</i>		<i>yo/ell/ella passara</i>

iii. Si be la velarisació és un fenomen comú i general de tot el valencià, en el central és un fet especialment habitual. En este temps, concretament, ocorre en la primera i segona persona del plural d'alguns verps. Estes variants, d'aparició recent en l'història de la llengua i que conviuen en les formes clàssiques no velarisades, no són recomanables²⁶¹ en un registre formal o lliterari.

central:	<i>diguem / digueu</i>	estàndart:	<i>diem / dieu</i>
	<i>atenguem / atengueu</i>		<i>atenem / ateneu</i>
	<i>beguem / begueu</i>		<i>bevem / beveu</i>
	<i>caiguem / caigueu</i>		<i>caem / caeu</i>
	<i>coneguem / conegueu</i>		<i>coneixem / coneixeu</i>
	<i>correguem / corregueu</i>		<i>correm / correu</i>

iv. Els verps acabats en -iar estan patint en molts casos un desplaçament de l'accent, que es pot observar especialment en el present d'indicatiu:

tendència:	<i>yo estudie</i>	estàndart:	<i>yo estudié</i>
------------	-------------------	------------	-------------------

²⁶¹ S'exceptuen les formes *creguem*, *cregueu* del verp *creure*, igual de correctes que les formes *creem*, *creeu* del verp *crear*.

Hem de rebujar esta tendència motivada per l'assimilació llingüística castellana (puix no es dona en uns atres verps sense equivalència directa en el castellà, com *yo ensomie*, *yo estalvie*) i mantindre en la mida de lo possible la fonètica i la prosòdia valencianes.

v. En algunes poblacions, principalment de les comarques de l'Horta i de la Ribera (com ara Alzira, Meliana o Ribarroja, entre unes atres), alguns parlants usen les formes pròpies del present de subjuntiu en la primera i segona persona del plural del present d'indicatiu:

Quan vejau que entren, aviseu-me (correcte) / *¿Vosatros vejau algun problema en fer-ho aixina? (incorrecte, per ¿Vosatros veeu algun problema en fer-ho aixina?

M'han dit que podem anar quan vullgam (correcte) / *No vullgam que tiren fem ací (incorrecte, per No volem que tiren fem ací).

Este fenomen, per una atra banda minoritari, s'ha de corregir en àmbits formals, puix ademés de no contar en ninguna tradició, provoca confusió entre els dos temps verbals (present d'indicatiu i de subjuntiu / imperatiu):

dialectal:	<i>digam</i>	general i estàndart:	<i>diem</i>
	<i>concebam</i>		<i>concebem</i>
	<i>conegau</i>		<i>coneixeu</i>
	<i>vejam</i>		<i>veem</i>

18.6.2. Pretèrit imperfecte d'indicatiu

i. Els verps *caure*, *traure*, *jaure* i *vore* presenten en les distintes comarques valencianes tres formes (*traure*: *trea*, *traïa*, *treya*; *vore*: *vea*, *veïa*, *veya*, etc.) per al pretèrit imperfecte d'indicatiu. La 1era i la 2ona són les formes més vives i recomanables (*trea* i *traïa*). La 3era (*treya*) és la forma antiga per al valencià i hui viva només en algunes localitats.

La segona forma (*yo veïa*, *yo traïa*, *yo caïa*, *yo jaïa*) és molt utilitada i pot conviure en la primera: *yo vea*, *yo trea*, *yo quea*, *yo gea*. Acceptant les segones formes propostes, estos verps deixen de ser excepcions i seguixen la conjugació normal d'este temps com ara: *cloïa*, *cabia*, *batia*, *confonya*, *cosia*, *coïa*, *creïa*...

Respecte als verps *riure* i *dir*, les formes actuals són *ria*, *ries*, *ria...*; *dia*, *dies*, *dia...* i han substituït per complet les formes antigues *reya*, *reyes*, *reya...*; *deya*, *deyes*, *deya...*

ii. En el valencià septentrional els verps que en este temps incorporen a la desinència la consonant *v*, la perden en alguns parlars. Ad este fenomen havem d'afegir que la tendència de canviar la *-a* de l'acabament per una *-e* del present d'indicatiu s'estén també a l'imperfecte; en este cas, tant a la primera com a la tercera persona del singular. No es considera propi del valencià estàndart.

septentrional:	<i>anae</i>	general i estàndart:	<i>anava</i>
	<i>funcionae</i>		<i>funcionava</i>
	<i>anotae</i>		<i>anotava</i>
	<i>frenae</i>		<i>frenava</i>

18.6.3. Pretèrit perfecte d'indicatiu

Totes les formes del pretèrit perfecte simple (per eixemple: *conti*) tenen major pes entre els parlants del dialecte central que les del pretèrit perfecte perifràstic (eix. *vaig contar*), mentres que en els dialectes septentrional i meridional (a excepció de la vall del Vinalopó) ocorre lo contrari. Abdós formes són correctes i normatives, encara que en els registres molt formals són especialment recomanables les variants del pretèrit perfecte simple, no perque siguen predominants en el valencià central, sino perque contenen en major tradició lliterària i perque mantenen tota la flexió.

18.6.4. Present de subjuntiu

i. En la primera i segona persones del plural dels verps de la segona conjugació i alguns de la tercera, les formes en *-am*, *-au* (*tingam*, *vejau*, *escrigam*, *sapiau*, *cullgam*, *lliggau*) són les clàssiques i les més generalisades en valencià. Ademés, estes formes, quan s'utilisen per a l'imperatiu, presenten la ventaja de resultar clarament exhortatives, per lo que són les pròpies de l'estàndart valencià.

En alguns verps alternen en variants com *collim*, *llegim*, que són correctes en el modo subjuntiu, pero presenten la desventaja de que es poden confondre en les del present d'indicatiu.

Localment alternen també en unes atres formes en *-em*, *-eu* (*tinguem*, *vegeu*, *escriguem*, *sapieu*, *cullguem*, *lligueu*), que són coloquials.

ii. Certes localitats de les comarques dels Ports i el Maestrat adopten la desinència *-o* per ad alguna de les persones del present de subjuntiu, de forma barrejada en el paradigma general i en distinta fenomenologia segons la localitat. Les persones susceptibles de ser afectades per esta variant són la primera (*que yo canto*), la segona

(*que tu cantos*) i la tercera del singular (*que ell canto*), aixina com també la tercera del plural (*que ells cànton*). Estos usos són purament locals i no han d'aplicar-se en la llengua estàndart.

18.6.5. Pretèrit imperfecte de subjuntiu

En una estreta franja del valencià septentrional canvien les desinències generals *-ara*, *-era*, *-ira...* per les antigues *-às*, *-és*, *-ís...* Esta variació del radical és arcaica i queda restringida a usos molt locals. El seu us, per tant, no és acceptable en un model de llengua estàndart, ya que per al restant d'usuaris de la llengua valenciana estes formes són desconegudes i desaparegueren fa sigles de la llengua parlada.

arcaic i hui dialectal: *anàs, anasses, anàs, anàssem, anàsseu, anassen*
digués, diguesses, digués, diguéssem, diguésseu, diguessen
partís, partisses, partís, partíssem, partísseu, partissen

general i estàndart: *anara, anares, anara, anàrem, anàreu, anaren*
diguera, digueres, diguera, diguérem, diguéreu, digueren
partira, partires, partira, partírem, partíreu, partiren

18.6.6. Infinitiu

i. Fonèticament en algunes poblacions del valencià septentrional se produïx una pèrdua de la *-r* etimològica final de l'infinitiu: *cantar*, *poder*, *tossir*, pronunciats [kantá], [podé], [tosí]. Este fet se considera dialectal i no és propi de l'estàndart oral general.

Aixina mateix, la substitució de la *o* per *u* en l'infinitiu no es considera normativa: **acudir* en lloc de *acodir*, **cusir* en lloc de *cosir*, **cullir* en lloc de *collir*, etc.

ii. És també general la caiguda dissimilativa de la *-r-* en la primera sílaba del verb quan esta va seguida d'una atra sílaba en *r*: *perdre* [pédre], *deprendre* [depéndre], etc. Estes formes orals no tenen cabuda en l'estàndart escrit per coherència en el restant de formes de la conjugació, en les que sí que es pronuncia, com ara en *perts*, *perga*, *perdia*, *deprenem*, *deprengau* o *deprengueres*.

iii. En el valencià central i meridional, s'afig a voltes en els infinitius acabats en *-e* una *-r* no etimològica, fenomen este que, además de no generalisat, no es considera

adequat en un registre formal o lliterari: *vore, caure, traure, concloure, creure*, pronunciats [vórer, káurer, tráurer, konklóurer, kréurer].

iv. En determinades zones del valencià meridional, especialment en les comarques del Vinalopó, existix una variant en *-aixtre, -eixtre* per a certs infinitius que acaben en *-àixer* o *-éixer*. Estes variants dialectals no són adequades en un registre formal, ya que són molt locals i no tenen tradició lliterària.

dialectal:	<i>naixtre</i>	general i estàndart:	<i>nàixer</i>
	<i>coneixtre</i>		<i>conéixer</i>
	<i>mereixtre</i>		<i>meréixer</i>
	<i>pareixtre</i>		<i>paréixer</i>

Eixe mateix dialecte tendix a modificar el diftong *ou* en *au*, fenomen que no és adequat en un àmbit formal. Açò ocorre principalment en la tercera persona del singular d'alguns temps: *plou, mou, cou*, pronunciats [pláu, máu, káu].

v. Algunes poblacions compreses entre la Marina i l'Alacantí tendixen a perdre la *-r* final en l'infinitiu, sobretot quan va seguit de pronom. Este fenomen coloquial no s'ha de traslladar a l'escriptura:

dir-li-ho [díliu]
fer-li [féli]
anar-se'n [anásen]
caure't [káute]

Ad açò es suma que quan l'infinitiu va seguit del pronom neutre *ho*, este es convertix oralment en *-vo*. Tampoc s'ha de traslladar a l'escriptura.

netejar-ho [netedzávo]
comprar-ho [komprávo]
dir-ho [dívo]
tenyir-ho [tejívo]

vi. La pèrdua fonètica de la *d* intervocàlica de les paraules acabades en *-ada, -ades* és correcta i característica del valencià general. Ara be, el valencià meridional l'estén al restant de paraules, entre elles els infinitius. Este fenomen no es considera propi d'un registre estàndart: *rodar* [roár], *poder* [poér].

vii. Hi ha un grup de verps de la segona conjugació que estan abandonant la flexió original velar per a seguir el model incoatiu de la tercera conjugació, per influència de les formes castellanes corresponents. Els verps més afectats per este fenomen són els acabats en *-cloure*, *-cebre*, *-fondre* i *-metre*, que tendixen a conjugarse com a verps acabats en *-cluir*, *-cebir*, *-fundir* i *-mitir*. És dir, **percibir* en conte de *percebre*, **concluir* en conte de *concloure*, **difundir* en conte de *difondre* o **permitir* en conte de *permettre*. Este fet no és acceptable en un llenguatge formal.

18.6.7. Gerundi

Tal com ocorre en el present d'indicatiu, en esta forma no personal (el gerundi) existix una tendència a la velarisació, potser més intensa en el valencià central que en el restant del valencià. Hem de procurar evitar les variants velarisades en els registres formals:

central:	<i>duguent</i>	general i estàndart:	<i>duent</i>
	<i>volguent</i>		<i>volent</i>
	<i>estaguent</i>		<i>estant</i>

18.7. LES PERÍFRASIS VERBALS

Una perífrasi verbal és una construcció composta per una forma verbal personal, que actua com a auxiliar, i una altra forma no personal o verp principal. La perífrasi se caracteriza funcionalment perquè els dos verps que la componen actuen conjuntament com una unitat sintàctica. L'informació semàntica del verp serà donada pel verp principal que es presenta baix una forma no personal. L'informació gramatical de la construcció, és dir persona, número, temps, aspecte i modo, serà donada pel verp auxiliar.

Classificarem formalment les perífrasis verbals, segons utilisem un infinitiu, un gerundi o un participi com a verp principal. Dins de cada grup se poden distingir entre modals i aspectuals: les primeres indiquen un valor relacionat en l'obligació, l'aproximació, la possibilitat, la provabilitat, la suposició, el dubte..., mentres que les segones senyalen si l'acció té un caràcter ingressiu, incoatiu, perfectiu, duratiu, reiteratiu...

18.7.1. Perífrasi en infinitiu

A sovint construïdes en un verp de moviment (*anar*, *passar*, *vindre*, etc.), este sol perdre de manera total o parcial el seu significat lèxic.

i. Aspectuals:

- De caràcter ingressiu, indiquen que l'acció va a iniciar-se de manera immediata:

<i>Anar a + infinitiu</i>	<i>Anava a vore't hui mateixa.</i>
<i>Passar a + infinitiu</i>	<i>Passem a corregir els eixercicis.</i>
<i>Estar a punt de + infinitiu</i>	<i>Estàvem a punt d'eixir.</i>
<i>Arrancar a + infinitiu</i>	<i>Arrancà a graniçolar quan pujàrem al coche.</i>

- De caràcter incoatiu, indiquen el moment d'inici d'una acció:

<i>Posar-se a + infinitiu</i>	<i>I llavors em posí a riure i em baquejava.</i>
<i>Mamprendre a + infinitiu</i>	<i>Mamprenguí a córrer al mateix temps que tu.</i>

- De caràcter perfectiu, presenten l'acció com a acabada:

<i>Arribar a + infinitiu</i>	<i>Arribaran a apreciar-ho algun dia.</i>
<i>Acabar de + infinitiu</i>	<i>¡Si acabes de vore'l!</i>

- De caràcter reiteratiu, expressen una repetició de l'acció:

<i>Tornar a + infinitiu</i>	<i>Ya ha tornat a fer-ho.</i>
<i>Soldre + infinitiu</i>	<i>Solen fer deport junts totes les setmanes.</i>

ii. Modals:

- D'obligació o necessitat, indiquen l'obligatorietat o conveniència de l'acció, ya siga de manera personal o de manera impersonal:

<i>Haver de + infinitiu</i>	<i>Hem d'actuar ràpidament.</i>
<i>Tindre de + infinitiu</i>	<i>Els fills tenen d'estar en sos pares.</i>
<i>Tindre que + infinitiu</i>	<i>Tenim que buscar una eixida.</i>
<i>Deure + infinitiu</i>	<i>Deus ensajar més el teu personage.</i>
<i>Deure de + infinitiu</i>	<i>Deus d'ensajar més el teu personage.</i>
<i>Caldre + infinitiu</i>	<i>No cal tornar pronte a casa.</i>
<i>Haver-se de + infinitiu</i>	<i>S'ha de fer alguna cosa.</i>

Deu notar-se que, d'acort en l'us clàssic i viu, el verb *caldre* sol utilitzar-se només en oracions negatives i no indica l'obligatorietat negativa, sino la no necessitat.

Comparem *No haveu de chafar l'herba per a entrar* i, especialment, *No deveu chafar l'herba per a entrar*, que expressen de manera clara l'obligació de no

chafar-la, en *No cal chafar l'herba per a entrar*, que indica simplement que no és necessari chafar-la per a poder entrar. Secundàriament, no obstant, la perífrasis pot desenrollar un cert valor imperatiu o directiu: *No cal ser tan antipàtic = No sigues tan antipàtic*.

Caldre és poc usual en interrogatives i molt estranyament s'utilisa en afirmatives (llevat d'algunes frases fetes, com *més calguera*).

Les perífrasis *caldre* + infinitiu o *haver-se de* + infinitiu equivalen també a les expressions *ser menester*, *ser precis*, *ser necessari*, *tocar*: *No cal fer açò*, *Toca fer açò*, *S'ha de fer açò*, *És precis fer açò*. Totes elles poden usar-se alternativament, en certs matisos. Per contra, la perífrasis *hi ha que* + infinitiu és un castellanisme i deu evitar-se en la llengua estàndart.

Existix també una perífrasis d'obligació en el verb *caldre* que rig el modo subjuntiu i no l'infinitiu. Esta perífrasis, *caldre que* + subjuntiu, indica un deure personal, no general com en la perífrasis d'infinitiu. També en este cas la perífrasis és molt usual en oracions negatives, poc usual en interrogatives i molt inusual en afirmatives:

No cal que vingues, ya havem acabat.

¿Cal que vingam més pronte per a montar l'escenari?

Cal que estigues en casa a les onze per a tindre conte de ton germà (expressió infreqüent un tant forçada).

En oracions interrogatives i, sobretot, afirmatives existixen solucions més usuals i preferibles com ara *ser menester que*, *ser precis que* o *ser necessari que*, les quals també poden usar-se en oracions negatives:

No és menester que vingues, ya havem acabat.

¿És necessari que vingam més pronte per a montar l'escenari?

És precis que estigues en casa a les onze per a tindre conte de ton germà.

- De suposició o creença, indiquen un càlcul aproximat o una deducció per confirmar:

Deure de + infinitiu *Portes tota la semana treballant, deus d'estar cansat.*

Deure + infinitiu *Portes tota la semana treballant, deus estar cansat.*

Vindre a + infinitiu *Vindran a ser unes huitanta persones.*

- *Poder* + infinitiu funciona com una perífrasis modal general no marcada, capaç d'expressar significats relacionats en les quatre principals modalitats lògiques:

- creença: *Això pot estar motivat per una fallanca del sistema elèctric* (opine que està motivat per eixa causa).
 - possibilitat lògica: *Demà pot ploure en Gandia* (se donen les condicions físiques per a que siga una possibilitat).
 - capacitat individual: *Puc córrer cent metros en onze segons* (soc capaç de fer-ho).
 - permís: *Pots fumar en el jardí, pero no dins de casa.*
- Per la seua banda, com s’observa en els eixemples superiors, *deure* i *deure de* + infinitiu s’utilisen indistintament per a senyalar l’obligació, com en *Deus (d’)estudiar més per a aprovar*, o la provabilitat: *Deuen (de) ser les huit*, encara que tradicionalment la normativa reservava *deure* + infinitiu per a expressar obligació i *deure de* + infinitiu per a la provabilitat. Ya en la llengua antiga l’expressió de l’obligatorietat podia expressar-se per *deu* + infinitiu,²⁶² pero, també, secundàriament, per *deu de* + infinitiu,²⁶³ a l’hora que per a la provabilitat podia usar-se *deu* + infinitiu,²⁶⁴ mentres que *deu de* apareix documentat més modernament.²⁶⁵ Enllaçant en esta tradició, actualment les dos formes poden amprar-se indiferentment per a indicar abdós valors.

18.7.2. Perífrasis en participi

Donat el caràcter perfectiu d’esta forma no personal, totes les perífrasis en participi tenen valor de perfectivitat i les accions expressades per mig d’elles se consideren com a acabades:

Estar + participi

Ya estan tancades les portes.

²⁶² Ausias March: “*Llur fonament deu ésser la prudença e lo nom sol a elles par salvatge*”; Joanot Martorell, *Tirant lo Blanch* (1490): “*e ab los braços e ab les mans deu defendre la Sglésia e lo poble*”; Jaume Gaçull, *Lo sompni de Johan Johan*: “*Sobre los jóvens hi los vells, qual de amor deu ésser més merexedor i més amat*”.

²⁶³ Joanot Martorell, *Tirant lo Blanch* (1490): “*Digau al senyor capità que ell nons deu de negar la vista ni menys lo parlar*”; Pere Martí, *Llibre d’antiquitats* (1525): “*Y diu may se deu de mudar la missa, sino ques diga de lo que la yglésia resa*”; Joaquim Martí Gadea, *Ensisam de totes herbes*. (1891): “*Un eixèrsit pa ser bo, tots saben que deu de tindre entre moltes atres coses ben netes les caravines*”.

²⁶⁴ Joanot Martorell, *Tirant lo Blanch* (1490): “*Car yo crech que ell deu ésser home de sanctíssima vida*”.

²⁶⁵ Joan Baptista Valls, *La matapollà* (1912): “*Apareix en una saca plena de matapoll que deu de ser de prou lluny perque la mocadorada de rovellons que ha acompanyat a lo atre no se cullen en quansevol puesto*”.

<i>Tindre</i> + participi	<i>Tenien resolts els imprevists quan arribàrem.</i>
<i>Deixar</i> + participi	<i>Deixaré fet el dinar en anar-me'n.</i>
<i>Dur / Portar</i> + participi	<i>Du / Porta invertits més de huitmil euros en bossa.</i>
<i>Quedar</i> + participi	<i>Queden inaugurats els CXX Jocs Florals.</i>

És important destacar que el participi concorda en el seu objecte directe quan ne du.

18.7.3. Perífrasis en gerundi

De caràcter duratiu, indiquen que l'acció està en desenroll:

<i>Estar</i> + gerundi	<i>Estan dormint des de les huit de la vesprada.</i>
<i>Vindre</i> + gerundi	<i>Vinc pensant en això tot el viatge.</i>
<i>Anar</i> + gerundi	<i>Anava dient de tot pel carrer.</i>

18.8. CONJUGACIÓ DELS PRINCIPALS VERBS IRREGULARS

Un verb irregular és aquell que modifica la raïl, la vocal temàtica i/o les terminacions durant la seua flexió i que, en conseqüència, no segueix els models del grup al qual pertany.

Dins d'estos grups de verbs no tindrem en conte aquelles modificacions determinades per les normes ortogràfiques com les nomenades en el primer grup a on l'alternança de la vocal temàtica en les terminacions provoca canvis de grafia en l'escriptura:

infinitiu	<i>menjar</i>
present	<i>yo menge</i>
imperfecte	<i>yo menjava</i>
pretèrit perfecte simple	<i>yo mengí</i>

Tindrem en conte, per tant, aquelles variacions que es donen en el radical, en les terminacions o en abdos constituents morfològics.

18.8.1. VERP SER

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT soc eres és som sou són	PASSAT PRÒXIM he segut has segut ha segut havem / hem segut haveu / heu segut han segut	PRESENT siga sigues siga sigam sigau siguen	PRET. PERFECTE haja segut hages segut haja segut hajam segut hajau segut hagen segut
PRET. IMPERFECTE era eres era érem éreu eren	PRET. PLUSQUAMPERFEC. havia segut havies segut havia segut haviem segut haviéu segut havien segut	PRET. IMPERFECTE fora fores fora fórem fóreu foren	PRET. PLUSQUAMPERF. haguera segut hagueres segut haguera segut haguérem segut haguéreu segut hagueren segut
PRETÈRIT PERFECTE fon fores fon fórem fóreu foren	PRET. PERFECTE COMP. haguí segut hagueres segut hagué segut haguérem segut haguéreu segut hagueren segut	Modo Imperatiu	
		PRESENT sigues siga sigam sigau siguen	
FUTUR IMPERFECTE seré seràs serà serem sereu seran	FUTUR PERFECTE hauré segut hauràs segut haurà segut haurem segut haureu segut hauran segut	Infinitiu	
		Simple ser	Compost haver segut
		Gerundi	
		Simple sent	Compost havent segut
FUTUR HIPOTÈTIC seria series seria seriem serieu serien	FUT. HIPOTÈTIC COMPOST hauria segut hauries segut hauria segut hauriem segut hauriéu segut haurien segut	Participi	
		Singular masculí segut	Plural masculí seguts
		Singular femení seguda	Plural femení segudes
PERFECTE PERIFRÀSTIC vaig ser vares ser va ser vàrem ser vàreu ser varen ser	PERIFRÀSTIC COMPOST vaig haver segut vares haver segut va haver segut vàrem haver segut vàreu haver segut varen haver segut		

Com ya s'ha dit adés, *ser* és el verb auxiliar utilitzat per a la construcció de la veu passiva i de les construccions atributives:

L'alumne fon interpelat pel professor.

La primavera és la primera estació de l'any.

Les formes velarisades del pretèrit perfecte d'indicatiu (*siguí, sigueres, sigué, etc.*) i les del subjuntiu (*siguera, sigueres, siguera, etc.*) que s'ouen en ocasions no són gens recomanables en un registre formal o lliterari. Com havem vist en l'apartat dedicat al gerundi, les variants coloquials *siguent* i *seguent* tampoc són adequades en un registre formal o lliterari, aixina com tampoc les variants del participi *sigut, siguda, siguts, sigudes* que es donen per debilitament vocàlic de *e* en *i*; recordem que el participi es forma sobre el radical *ser*.

La forma del subjuntiu *fora* expressa valors propis del futur hipotètic en construccions com *fora cas que* o *fora bo que*:

¡Fora bo que aprovara l'examen!

En la llengua antiga s'utilisava per a la segona persona del singular del present d'indicatiu la forma *tu est*, en lloc de l'actual *tu eres*. Hui a soles s'ampra en llenguatge poètic.

Igualment, en la llengua antiga s'utilisava la forma *fui* per a la primera persona del singular del pretèrit perfecte d'indicatiu, i la forma *fonc* (junt a la clàssica i actual *fon*) per a la tercera persona del singular.

La forma antiga *sia* de primera i tercera persona del singular del present de subjuntiu és arcaica i hui no es considera tampoc normativa.

18.8.2. VERP ANAR

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT vaig vas va anem aneu van	PASSAT PRÒXIM he anat has anat ha anat havem / hem anat haveu / heu anat han anat	PRESENT vaja vages vaja anem aneu vagen	PRET.PERFECTE haja anat hages anat haja anat hajam anat hajau anat hagen anat
PRET. IMPERFECTE anava anaves anava anàvem anàveu anaven	PRET. PLUSQUAMPERFEC. havia anat havies anat havia anat haviem anat havièu anat havien anat	PRET. IMPERFECTE anara anares anara anàrem anàreu anaren	PRET. PLUSQUAMPERF. haguera anat hagueres anat haguera anat haguérem anat haguéreu anat hagueren anat
PRETÈRIT PERFECTE aní anares anà anàrem anàreu anaren	PRET. PERFECTE COMP. haguí anat hagueres anat hagué anat haguérem anat haguéreu anat hagueren anat	Modo Imperatiu	
		PRESENT ves vaja anem aneu vagen	
FUTUR IMPERFECTE aniré aniràs anirà anirem anireu aniran	FUTUR PERFECTE hauré anat hauràs anat haurà anat haurem anat haureu anat hauran anat	Infinitiu	
		Simple anar	Compost haver anat
		Gerundi	
		Simple anant	Compost havent anat
FUTUR HIPOTÈTIC aniria aniries aniria aniríem aniríeu anirien	FUT. HIPOTÈTIC COMPOST hauria anat hauries anat hauria anat hauríem anat hauríeu anat haurien anat	Participi	
		Singular masculí anat	Plural masculí anats
		Singular femení anada	Plural femení anades
PERFECTE PERIFRÀSTIC vaig anar vares anar va anar vàrem anar vàreu anar varen anar	PERIFRÀSTIC COMPOST vaig haver anat vares haver anat va haver anat vàrem haver anat vàreu haver anat varen haver anat		

Com ya s'ha dit anteriorment, se tracta d'un verp auxiliar que s'utilisa per a la formació del pretèrit perfecte perifràstic del restant de verps. A banda de les formes que havem donat com a generals per ad este temps (*vaig, vares, va, vàrem, vàreu, varen*) també són vàlides, encara que no recomanables en registres formals les formes apocopades locals *vas, vam, vau, van*.

En algunes zones del valencià septentrional estan vives les formes velarisades *aniguera, anigueres, aniguera, aniguérem, aniguéreu, anigueren*, pero són molt dialectals i, per tant, no resulten adequades en la llengua estàndart.

18.8.3. VERP ESTAR

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT estic estàs està estem esteu estan	PASSAT PRÒXIM he estat has estat ha estat havem / hem estat haveu / heu estat han estat	PRESENT estiga estigues estiga estigam estigau estiguen	PRET. PERFECTE haja estat hages estat haja estat hajam estat hajau estat hagen estat
PRET. IMPERFECTE estava estaves estava estàvem estàveu estaven	PRET. PLUSQUAMPERFEC. havia estat havies estat havia estat haviem estat haviéu estat havien estat	PRET. IMPERFECTE estiguera estigueres estiguera estiguérem estiguéreu estigueren	PRET. PLUSQUAMPERF. haguera estat hagueres estat haguera estat haguérem estat haguéreu estat hagueren estat
PRETÈRIT PERFECTE estiguí estigueres estigué estiguérem estiguéreu estigueren	PRET. PERFECTE COMP. haguí estat hagueres estat hagué estat haguérem estat haguéreu estat hagueren estat	Modo Imperatiu	
		PRESENT estigues / està estiga estigam estigau estiguen	
FUTUR IMPERFECTE estaré estaràs estarà estarem estareu estaran	FUTUR PERFECTE hauré estat hauràs estat haurà estat haurem estat haureu estat hauran estat	Infinitiu	
		Simple estar	Compost haver estat
		Gerundi	
		Simple estant	Compost havent estat
FUTUR HIPOTÈTIC estaria estaries estaria estariem estariéu estarien	FUT. HIPOTÈTIC COMPOST hauria estat hauries estat hauria estat hauriem estat hauriéu estat haurien estat	Participi	
		Singular masculí estat	Plural masculí estats
		Singular femení estada	Plural femení estades
PERFECTE PERIFRÀSTIC vaig estar vares estar va estar vàrem estar vàreu estar varen estar	PERIFRÀSTIC COMPOST vaig haver estat vares haver estat va haver estat vàrem haver estat vàreu haver estat varen haver estat		

Estar és un verb auxiliar que s'utilisa per a la construcció passiva i en les construccions atributives:

Estem convocats despusdemà a manifestar-nos.

Jaume està cansat de tota esta història.

La forma de segona persona de l'imperatiu, si apareix en un pronom enclític, pren la forma modificada *està*: diem *està-te quiet* (o *està-t'hi quiet*) i no **estigues-te quiet*.

S'ha de recordar que la forma velarisada del gerundi (*estiguent*), encara que viva, no és pròpia del valencià estàndart. Són també coloquials les formes *estaguera*, *estagueres...*, pròpies del valencià central.

18.8.4. VERP TINDRE

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT tinc tens té tenim teniu tenen	PASSAT PRÒXIM he tengut / tingut has tengut / tingut ha tengut / tingut havem / hem tengut / tingut haveu / heu tengut / tingut han tengut / tingut	PRESENT tinga tingues tinga tingam tingau tinguen	PRET. PERFECTE haja tengut / tingut hages tengut / tingut haja tengut / tingut hajam tengut / tingut hajau tengut / tingut hagen tengut / tingut
PRET. IMPERFECTE tenia tenies tenia teniem tenieu tenien	PRET. PLUSQUAMPERFEC. havia tengut / tingut havies tengut / tingut havia tengut / tingut haviem tengut / tingut haviu tengut / tingut havien tengut / tingut	PRET. IMPERFECTE tinguera tingueres tinguera tinguérem tinguéreu tingueren	PRET. PLUSQUAMPERF. haguera tengut / tingut hagueres tengut / tingut haguera tengut / tingut haguérem tengut / tingut haguéreu tengut / tingut hagueren tengut / tingut
PRETÈRIT PERFECTE tinguí tingueres tingué tinguérem tinguéreu tingueren	PRET. PERFECTE COMP. haguí tengut / tingut hagueres tengut / tingut hagué tengut / tingut haguérem tengut / tingut haguéreu tengut / tingut hagueren tengut / tingut	Modo Imperatiu	
		PRESENT tin tinga tingam tingau tinguen	
FUTUR IMPERFECTE tindré tindràs tindrà tindrem tindreu tindran	FUTUR PERFECTE hauré tengut / tingut hauràs tengut / tingut haurà tengut / tingut haurem tengut / tingut haureu tengut / tingut hauran tengut / tingut	Infinitiu	
		Simple tindre	Compost haver tengut / tingut
		Gerundi	
		Simple tenint	Compost havent tengut / tingut
FUTUR HIPOTÈTIC tindria tindries tindria tindriem tindrieu tindrien	FUT. HIPOTÈTIC COMPOST hauria tengut / tingut hauries tengut / tingut hauria tengut / tingut hauriem tengut / tingut haurieu tengut / tingut haurien tengut / tingut	Participi	
		Singular masculí tengut / tingut	Plural masculí tenguts / tinguts
		Singular femení tenguda / tinguda	Plural femení tengudes / tingudes
PERFECTE PERIFRÀSTIC vaig tindre vares tindre va tindre vàrem tindre vàreu tindre varen tindre	PERIFRÀSTIC COMPOST vaig haver tengut / tingut vares haver tengut / tingut va haver tengut / tingut vàrem haver tengut / tingut vàreu haver tengut / tingut varen haver tengut / tingut		

La forma antiga *tenir* actualment és un arcaisme en valencià general, encara que es conserva com a forma viva en el valencià del Baix Vinalopó i en alguns punts de la Marina, especialment en construccions pronominals: *tenir-ho*.

Per una altra banda, s'ha de recordar que la variant velarizada *tinguent* és col·loquial i no es considera adequada en un registre formal o literari.

Les formes del participi *tengut/-ts*, *tenguda/-des* són clàssiques i àmpliament esteses en valencià, igual de correctes que les formes més modernes *tingut/-ts*, *tinguda/-des*.

18.8.5. VERP VINDRE

<i>Modo Indicatiu</i>		<i>Modo Subjuntiu</i>	
<i>PRESENT</i> vinc vens ve venim veniü venen	<i>PASSAT PRÒXIM</i> he vengut / vingut has vengut / vingut ha vengut / vingut havem / hem vengut / vingut haveu / heu vengut / vingut han vengut / vingut	<i>PRESENT</i> vinga vingues vinga vingam vingau vinguen	<i>PRET. PERFECTE</i> haja vengut / vingut hages vengut / vingut haja vengut / vingut hajam vengut / vingut hajau vengut / vingut hagen vengut / vingut
<i>PRET. IMPERFECTE</i> venia venies venia veniëm veniëu venien	<i>PRET. PLUSQUAMPERFEC.</i> havia vengut / vingut haves vengut / vingut havia vengut / vingut haviëm vengut / vingut haviëu vengut / vingut havien vengut / vingut	<i>PRET. IMPERFECTE</i> vinguera vingueres vinguera vinguérem vinguéreu vingueren	<i>PRET. PLUSQUAMPERF.</i> haguera vengut / vingut hagueres vengut / vingut haguera vengut / vingut haguérem vengut / vingut haguéreu vengut / vingut hagueren vengut / vingut
<i>PRETÈRIT PERFECTE</i> vinguí vingueres vingué vinguérem vinguéreu vingueren	<i>PRET. PERFECTE COMP.</i> haguí vengut / vingut hagueres vengut / vingut hagué vengut / vingut haguérem vengut / vingut haguéreu vengut / vingut hagueren vengut / vingut	<i>Modo Imperatiu</i>	
		<i>PRESENT</i> vine vinga vingam vingau vinguen	
<i>FUTUR IMPERFECTE</i> vindré vindràs vindrà vindrem vindreu vindran	<i>FUTUR PERFECTE</i> hauré vengut / vingut hauràs vengut / vingut haurà vengut / vingut haurem vengut / vingut haureu vengut / vingut hauran vengut / vingut	<i>Infinitiu</i>	
		<i>Simple</i> vindre	<i>Compost</i> haver vengut / vingut
		<i>Gerundi</i>	
		<i>Simple</i> venint	<i>Compost</i> havent vengut / vingut
<i>FUTUR HIPOTÈTIC</i> vindria vindries vindria vindriëm vindriëu vindrien	<i>FUT. HIPOTÈTIC COMPOST</i> hauria vengut / vingut hauries vengut / vingut hauria vengut / vingut hauriëm vengut / vingut hauriëu vengut / vingut haurien vengut / vingut	<i>Participi</i>	
		<i>Singular masculí</i> vengut / vingut	<i>Plural masculí</i> venguts / vinguts
		<i>Singular femení</i> venguda / vinguda	<i>Plural femení</i> vengudes / vingudes
<i>PERFECTE PERIFRÀSTIC</i> vaig vindre vares vindre va vindre vàrem vindre vàreu vindre varen vindre	<i>PERIFRÀSTIC COMPOST</i> vaig haver vengut / vingut vares haver vengut / vingut va haver vengut / vingut vàrem haver vengut / vingut vàreu haver vengut / vingut varen haver vengut / vingut		

L'infinitiu *venir* hui és un arcaisme , encara que es conserva com a forma viva en el valencià del Baix Vinalopó, especialment en construccions pronominals: *venir-te'n*.

Este verb té també un gerundi velarizat, *vinguent*, que encara que està viu és coloquial i no es considera adequat en un registre formal o lliterari.

Les formes del participi *vengut/-ts*, *venguda/-des* són clàssiques i àmpliament esteses en valencià, igual de correctes que les formes més modernes *vingut/-ts*, *vinguda/-des*.

18.8.6. VERP CALDRE

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT Ø Ø <i>cal</i> Ø Ø <i>calen</i>	PASSAT PRÒXIM Ø Ø <i>ha calgut</i> Ø Ø <i>han calgut</i>	PRESENT Ø Ø <i>calga</i> Ø Ø <i>calguen</i>	PRET. PERFECTE Ø Ø <i>haja calgut</i> Ø Ø <i>hagen calgut</i>
PRET. IMPERFECTE Ø Ø <i>calia</i> Ø Ø <i>calien</i>	PRET. PLUSQUAMPERFEC. Ø Ø <i>havia calgut</i> Ø Ø <i>havien calgut</i>	PRET. IMPERFECTE Ø Ø <i>calguera</i> Ø Ø <i>calgueren</i>	PRET. PLUSQUAMPERF. Ø Ø <i>haguera calgut</i> Ø Ø <i>hagueren calgut</i>
PRETÈRIT PERFECTE Ø Ø <i>calgué</i> Ø Ø <i>calgueren</i>	PRET. PERFECTE COMP. Ø Ø <i>hagué calgut</i> Ø Ø <i>hagueren calgut</i>	Modo Imperatiu	
		PRESENT Ø	
FUTUR IMPERFECTE Ø Ø <i>caldrà</i> Ø Ø <i>caldran</i>	FUTUR PERFECTE Ø Ø <i>haurà calgut</i> Ø Ø <i>hauran calgut</i>	Infinitiu	
		Simple caldre	Compost haver calgut
		Gerundi	
		Simple calent	Compost havent calgut
FUTUR HIPOTÈTIC Ø Ø <i>caldria</i> Ø Ø <i>caldrien</i>	FUT. HIPOTÈTIC COMPOST Ø Ø <i>hauria calgut</i> Ø Ø <i>haurien calgut</i>	Participi	
		Singular masculí calgut	Plural masculí calguts
		Singular femení calguda	Plural femení calgudes
PERFECTE PERIFRÀSTIC Ø Ø <i>va caldre</i> Ø Ø <i>varen caldre</i>	PERIFRÀSTIC COMPOST Ø Ø <i>va haver calgut</i> Ø Ø <i>varen haver calgut</i>		

El verb *caldre* és un verb defectiu, açò és, que no té tots els temps, modes o persones. En este cas únicament presenta les terceres persones del singular i del plural i no fa us de l'imperatiu. Encara que normalment s'utilisa precedit de l'adverbi de negació *no* com solia fer-se en la llengua clàssica, pot aparéixer modernament també sense la negació, si be en este cas són preferibles fòrmules com *ser precís*, *ser menester*, *ser necessari*, *convindre*, *tocar*...:

No cal que vingau tan pronte.

Cal estudiar tots els dies per a aprovar (poc usual).

Este verb defectiu no sol presentar concordança de persona:

Entre amics no cal tovalles (en conte de *Entre amics no calen tovalles*).

No cal diners per a passejar (en conte de *No calen diners per a passejar*).

Abdós formes són correctes, si be la primera és la més usual.

La variant velarisada del gerundi *calguent* no és adequada en un registre formal o lliterari.

18.8.7. VERP FER

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT faç / faig fas fa fem feu fan	PASSAT PRÒXIM he fet has fet ha fet havem / hem fet haveu / heu fet han fet	PRESENT faça faces faça fem / façam feu / façau facen	PRET. PERFECTE haja fet hages fet haja fet hajam fet hajau fet hagen fet
PRET. IMPERFECTE fea fees fea fêem fêeu feen	PRET. PLUSQUAMPERFEC. havia fet havies fet havia fet haviem fet havieu fet havien fet	PRET. IMPERFECTE fera feres fera fêrem fêreu feren	PRET. PLUSQUAMPERF. haguera fet hagueres fet haguera fet haguêrem fet haguêreu fet hagueren fet
PRETÈRIT PERFECTE fiu feres feu fêrem fêreu feren	PRET. PERFECTE COMP. haguí fet hagueres fet hagué fet haguêrem fet haguêreu fet hagueren fet	Modo Imperatiu	
		PRESENT fes faça fem feu facen	
FUTUR IMPERFECTE faré faràs farà farem fareu faran	FUTUR PERFECTE hauré fet hauràs fet haurà fet haurem fet haureu fet hauran fet	Infinitiu	
		Simple fer	Compost haver fet
		Gerundi	
		Simple fent	Compost havent fet
FUTUR HIPOTÈTIC faria faries faria fariem fariieu farien	FUT. HIPOTÈTIC COMPOST hauria fet hauries fet hauria fet hauriem fet haurieu fet haurien fet	Participi	
		Singular masculí fet	Plural masculí fets
		Singular femení feta	Plural femení fetes
PERFECTE PERIFRÀSTIC vaig fer vares fer va fer vàrem fer vàreu fer varen fer	PERIFRÀSTIC COMPOST vaig haver fet vares haver fet va haver fet vàrem haver fet vàreu haver fet varen haver fet		

En imperfecte d'indicatiu les variants antigues *feya, feyes, feya, féyem, féyeu, feyen* també són correctes (encara que menys recomanables), aixina com les formes clàssiques *façam, façau* per a la primera i segona persones del plural del present de subjuntiu.

En la primera persona del present d'indicatiu són correctes tant la forma clàssica *yo faç*, més estesa en algunes varietats, com *yo faig*, inusual en la llengua clàssica, però més freqüent en uns altres parlars actuals.

En canvi, les formes coloquials del present de subjuntiu *yo faja, tu fages, ell faja...*, encara que vives en algunes zones, són d'aparició moderna i no són gens recomanables en un registre formal o lliterari.

18.8.8. VERP VORE

<i>Modo Indicatiu</i>		<i>Modo Subjunctiu</i>	
<i>PRESENT</i> veig veus veu veem veeu veuen	<i>PASSAT PRÒXIM</i> he vist has vist ha vist havem / hem vist haveu / heu vist han vist	<i>PRESENT</i> veja veges veja vejam vejau vegen	<i>PRET. PERFECTE</i> haja vist hages vist haja vist hajam vist hajau vist hagen vist
<i>PRET. IMPERFECTE</i> vea / veïa vees / veïes vea / veïa véem / veïem véeu / veïeu veen / veïen	<i>PRET. PLUSQUAMPERFEC.</i> havia vist havies vist havia vist haviem vist haviéu vist havien vist	<i>PRET. IMPERFECTE</i> vera veres vera vérem véreu veren	<i>PRET. PLUSQUAMPERF.</i> haguera vist hagueres vist haguera vist haguérem vist haguéreu vist hagueren vist
<i>PRETÈRIT PERFECTE</i> viu veres veu vérem véreu veren	<i>PRET. PERFECTE COMP.</i> haguí vist hagueres vist hagué vist haguérem vist haguéreu vist hagueren vist	<i>Modo Imperatiu</i>	
		<i>PRESENT</i> veges veja vejam vejau vegen	
<i>FUTUR IMPERFECTE</i> voré voràs vorà vorem voreu voran	<i>FUTUR PERFECTE</i> hauré vist hauràs vist haurà vist haurem vist haureu vist hauran vist	<i>Infinitiu</i>	
		<i>Simple</i> vore	<i>Compost</i> haver vist
		<i>Gerundi</i>	
		<i>Simple</i> veent	<i>Compost</i> havent vist
<i>FUTUR HIPOTÈTIC</i> voria vories voria voriem vorieu vorien	<i>FUT. HIPOTÈTIC COMPOST</i> hauria vist hauries vist hauria vist hauriem vist hauriéu vist haurien vist	<i>Participi</i>	
		<i>Singular masculí</i> vist	<i>Plural masculí</i> vists
		<i>Singular femení</i> vista	<i>Plural femení</i> vistes
<i>PERFECTE PERIFRÀSTIC</i> vaig vore vares vore va vore vàrem vore vàreu vore varen vore	<i>PERIFRÀSTIC COMPOST</i> vaig haver vist vares haver vist va haver vist vàrem haver vist vàreu haver vist varen haver vist		

Per a l'imperfecte d'indicatiu existixen també les variants antigues *veya*, *veyes*, *veya*, *véyem*, *véyeu*, *veyen*, que s'admeten, pero són menys recomanables.

En este verp la velarisació dels temps està més avançada i estesa. Podem trobar convivint, junt a les formes no velarisades pròpies de l'estàndart, les variants velarisades de l'imperfecte de subjuntiu (*veguera*, *vegueres*, *veguera*, *veguérem*, *veguéreu*, *vegueren*) i del perfecte simple (*veguí*, *vegueres*, *vegué*, *veguérem*, *veguéreu*, *vegueren*). Estes formes velarisades no són gens recomanables en la llengua estàndart.

En la zona de la Ribera i la Safor està molt estesa la forma *vec* per a la primera persona del singular del present d'indicatiu i per analogia s'han creat en el present de subjuntiu les formes *vega*, *vegues*, *vega...*, les quals són dialectals i tampoc se consideren correctes en un registre formal.

La variant velarisada del gerundi, *veguent*, és coloquial i no adequada per a situacions formals.

La forma *veure* de l'infinitiu, arcaica i pròpia d'un llenguatge migeval, s'ha substituït modernament per *vore*, per lo que no deu usar-se.

Recordem que la forma del participi masculí plural és *vists* i no la castellanisada o catalanisada **vistos*.

18.8.9. VERP DIR

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT dic dius diu diem dieu diuen	PASSAT PRÒXIM he dit has dit ha dit havem / hem dit haveu / heu dit han dit	PRESENT diga digues diga digam digau diguen	PRET. PERFECTE haja dit hages dit haja dit hajam dit hajau dit hagen dit
PRET. IMPERFECTE dia dies dia diem dieu dien	PLUSQUAMPERFEC. havia dit havies dit havia dit haviem dit haviéu dit havien dit	PRET. IMPERFECTE diguera digueres diguera diguérem diguéreu digueren	PRET. PLUSQUAMPERF. haguera dit hagueres dit haguera dit haguérem dit haguéreu dit hagueren dit
PRETÈRIT PERFECTE diguí digueres digué diguérem diguéreu digueren	PRET. PERFECTE COMP. haguí dit hagueres dit hagué dit haguérem dit haguéreu dit hagueren dit	Modo Imperatiu	
		PRESENT digues / dis diga digam digau diguen	
FUTUR IMPERFECTE diré diràs dirà direm direu diran	FUTUR PERFECTE hauré dit hauràs dit haurà dit haurem dit haureu dit hauran dit	Infinitiu	
		Simple dir	Compost haver dit
		Gerundi	
		Simple dient	Compost havent dit
FUTUR HIPOTÈTIC diria diries diria diriem dirieu dirien	FUT. HIPOTÈTIC. COMPOST hauria dit hauries dit hauria dit hauriem dit hauriéu dit haurien dit	Participi	
		Singular masculí dit	Plural masculí dits
		Singular femení dita	Plural femení dites
PERFECTE PERIFRÀSTIC vaig dir vares dir va dir vàrem dir vàreu dir varen dir	PERIFRÀSTIC COMPOST vaig haver dit vares haver dit va haver dit vàrem haver dit vàreu haver dit varen haver dit		

Les variants antigues *deya*, *deyes*, *deya*, *déyem*, *déyeu*, *deyen* també són correctes, encara que menys recomanables.

En l'imperatiu, la forma *digues* és pròpia d'un us sense pronom (*Digues qué vols*), mentres que *dis* s'utilisa sempre acompanyada d'un pronom (*Dis-li que vinga*, *Dis-ho sense pensar-t'ho*).

La forma velarisada del gerundi *diguent*, com les formes *diguem* i *digueu* del present d'indicatiu, no són recomanables en la llengua estàndart.

18.8.10. VERP DUR

<i>Modo Indicatiu</i>		<i>Modo Subjuntiu</i>	
<i>PRESENT</i> duc dus du duem dueu duen	<i>PASSAT PRÒXIM</i> he dut has dut ha dut havem / hem dut haveu / heu dut han dut	<i>PRESENT</i> duga dugues duga dugam dugau duguen	<i>PRET. PERFECTE</i> haja dut hages dut haja dut hajam dut hajau dut hagen dut
<i>PRET. IMPERFECTE</i> duya duyes duya düyem düyeu duyen	<i>PLUSQUAMPERFEC.</i> havia dut havies dut havia dut haviem dut haviéu dut havien dut	<i>PRET. IMPERFECTE</i> duguera dugueres duguera duguérem duguéreu dugueren	<i>PRET. PLUSQUAMPERF.</i> haguera dut hagueres dut haguera dut haguérem dut haguéreu dut hagueren dut
<i>PRETÈRIT PERFECTE</i> duguí dugueres dugué duguérem duguéreu dugueren	<i>PRET. PERFECTE COMP.</i> haguí dut hagueres dut hagué dut haguérem dut haguéreu dut hagueren dut	<i>Modo Imperatiu</i>	
		<i>PRESENT</i> dus duga dugam dugau duguen	
<i>FUTUR IMPERFECTE</i> duré duràs durà durem dureu duran	<i>FUTUR PERFECTE</i> hauré dut hauràs dut haurà dut haurem dut haureu dut hauran dut	<i>Infinitiu</i>	
		<i>Simple</i> dur	<i>Compost</i> haver dut
		<i>Gerundi</i>	
		<i>Simple</i> duent	<i>Compost</i> havent dut
<i>FUTUR HIPOTÈTIC</i> duria duries duria duriem duriéu durién	<i>FUT. HIPOTÈTIC COMPOST</i> hauria dut hauries dut hauria dut hauriem dut hauriéu dut haurien dut	<i>Participi</i>	
		<i>Singular masculí</i> dut	<i>Plural masculí</i> duts
		<i>Singular femení</i> duta	<i>Plural femení</i> dutes
<i>PERFECTE PERIFRÀSTIC</i> vaig dur vares dur va dur vàrem dur vàreu dur varen dur	<i>PERIFRÀSTIC COMPOST</i> vaig haver dut vares haver dut va haver dut vàrem haver dut vàreu haver dut varen haver dut		

En l'imperatiu la forma analògica *dugues* no es considera normativa. El gerundi velarissat *duguent* no és recomanable en un registre formal o lliterari.

La forma *du* solia grafiar-se *duu* en la llengua antiga.

18.8.11. VERP PERDRE

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT perc perts pert perdem perdeu perden	PASSAT PRÒXIM he perdut has perdut ha perdut havem / hem perdut haveu / heu perdut han perdut	PRESENT perga pergues perga pergam pergau perguen	PRET. PERFECTE haja perdut hages perdut haja perdut hajam perdut hajau perdut hagen perdut
PRET. IMPERFECTE perdia perdiés perdia perdiem perdiéu perdien	PRET. PLUSQUAMPERFEC. havia perdut havies perdut havia perdut haviem perdut haviéu perdut havien perdut	PRET. IMPERFECTE perguera pergueres perguera perguérem perguéreu pergueren	PRET. PLUSQUAMPERF. haguera perdut hagueres perdut haguera perdut haguérem perdut haguéreu perdut hagueren perdut
PRETÈRIT PERFECTE perguí pergueres pergué perguérem perguéreu pergueren	PRET. PERFECTE COMP. haguí perdut hagueres perdut hagué perdut haguérem perdut haguéreu perdut hagueren perdut	Modo Imperatiu	
		PRESENT pert perga pergam pergau perguen	
FUTUR IMPERFECTE perdré perdràs perdrà perdrem perdreu perdran	FUTUR PERFECTE hauré perdut hauràs perdut haurà perdut haurem perdut haureu perdut hauran perdut	Infinitiu	
		Simple perdre	Compost haver perdut
		Gerundi	
		Simple perdent	Compost havent perdut
FUTUR HIPOTÈTIC perdria perdríes perdria perdriem perdriéu perdrien	FUT. HIPOTÈTIC COMPOST hauria perdut hauries perdut hauria perdut hauriem perdut hauriéu perdut haurien perdut	Participi	
		Singular masculí perdut	Plural masculí perduts
		Singular femení perduda	Plural femení perdudes
PERFECTE PERIFRÀSTIC vaig perdre vares perdre va perdre vàrem perdre vàreu perdre varen perdre	PERIFRÀSTIC COMPOST vaig haver perdut vares haver perdut va haver perdut vàrem haver perdut vàreu haver perdut varen haver perdut		

La *r* del radical no es pronuncia en l'infinitiu ni en els temps del futur i del futur hipotètic d'indicatiu.

En la primera persona del singular del present d'indicatiu de *perdre* la *d* del radical verbal ha segut canviada en tot el valencià per la *c* morfològica i característica de la 1era persona del singular del present d'indicatiu (*yo perc*). Este fet evita ademés la confusió que es donava antigament entre la 1era i la 3era persona del singular: *yo pert, ell pert*.

En els altres temps verbals les formes velaritzades són el resultat de l'influència exercida per la 1era persona del singular del present d'indicatiu *yo perc*. Els temps afectats per esta velarització són el perfecte d'indicatiu, el present de subjuntiu, l'imperfecte de subjuntiu i l'imperatiu.

En el cas del verb *perdre* són pròpies de la llengua estàndard totes les formes velaritzades (*perguí, perga, perguera, pergau...*) per haver-se generalitzat i haver substituït les formes clàssiques no velaritzades (*perdí, perda, perdera, perdau...*) que són correctes, pero no recomanables. A pesar d'esta tendència cap a la velarització, no s'ha d'oblidar que la forma velaritzada *perguent* és coloquial i no apta per a registres formals.

18.8.12. VERP MORIR

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT muic / morc mors mor morim moriu moren	PASSAT PRÒXIM he mort has mort ha mort hem mort heu mort han mort	PRESENT muiga muigues muiga muigam / morim muigau / moriu muiguen	PRET. PERFECTE haja mort hages mort haja mort hajam mort hajau mort hagen mort
PRET. IMPERFECTE moria mories moria moriem morieu morien	PRET. PLUSQUAMPERFEC. havia mort havies mort havia mort haviem mort haviéu mort havien mort	PRET. IMPERFECTE muiguera muigueres muiguera muiguérem muiguéreu muigueren	PRET. PLUSQUAMPERF. haguera mort hagueres mort haguera mort haguérem mort haguéreu mort hagueren mort
PRETÈRIT PERFECTE morí morires morí morírem moríreu moriren	PRET. PERFECTE COMP. haguí mort hagueres mort hagué mort haguérem mort haguéreu mort hagueren mort	Modo Imperatiu	
		PRESENT mor muiga muigam / morim muigau / moriu muiguen	
FUTUR IMPERFECTE moriré moriràs morirà morirem morireu moriran	FUTUR PERFECTE hauré mort hauràs mort haurà mort haurem mort haureu mort hauran mort	Infinitiu	
		Simple morir	Compost haver mort
		Gerundi	
		Simple morint	Compost havent mort
FUTUR HIPOTÈTIC moriria moriries moriria moririam moririeu moririen	FUT. HIPOTÈTIC COMPOST hauria mort hauries mort hauria mort hauriem mort hauriéu mort haurien mort	Participi	
		Singular masculí mort	Plural masculí morts
		Singular femení morta	Plural femení mortes
PERFECTE PERIFRÀSTIC vaig morir vares morir va morir vàrem morir vàreu morir varen morir	PERIFRÀSTIC COMPOST vaig haver mort vares haver mort va haver mort vàrem haver mort vàreu haver mort varen haver mort		

Són correctes també les variants següents:

- en el pretèrit perfecte simple: *muiguí, muigueres, muigué, muiguérem, muiguéreu, muigueren*.
- en el present de subjuntiu: *morga, morgues, morga, morguen*; també existixen les formes antigues *mora, mores, mora...*
- en l'imperfecte de subjuntiu: *morira, morires, morira, morírem, moríreu, moriren*.
- en l'imperatiu: *morga, morgam, morgau, morguen* que coexistixen en les variants antigues *mora, moram, morau, moren*.

18.8.13. VERP EIXIR

<i>Modo Indicatiu</i>		<i>Modo Subjuntiu</i>	
<i>PRESENT</i> <i>ixc</i> <i>ixes</i> <i>ix</i> <i>eixim</i> <i>eixiu</i> <i>ixen</i>	<i>PASSAT PRÒXIM</i> <i>he eixit</i> <i>has eixit</i> <i>ha eixit</i> <i>havem / hem eixit</i> <i>haveu / heu eixit</i> <i>han eixit</i>	<i>PRESENT</i> <i>ixca</i> <i>ixques</i> <i>ixca</i> <i>ixcam / eixim</i> <i>ixcau / eixiu</i> <i>ixquen</i>	<i>PRET. PERFECTE</i> <i>haja eixit</i> <i>hages eixit</i> <i>haja eixit</i> <i>hajam eixit</i> <i>hajau eixit</i> <i>hagen eixit</i>
<i>PRET. IMPERFECTE</i> <i>eixia</i> <i>eixies</i> <i>eixia</i> <i>eixiem</i> <i>eixíeu</i> <i>eixien</i>	<i>PRET. PLUSQUAMPERFEC.</i> <i>havia eixit</i> <i>havies eixit</i> <i>havia eixit</i> <i>haviem eixit</i> <i>haviéu eixit</i> <i>havien eixit</i>	<i>PRET. IMPERFECTE</i> <i>ixquera</i> <i>ixqueres</i> <i>ixquera</i> <i>ixquérem</i> <i>ixquéreu</i> <i>ixqueren</i>	<i>PRET. PLUSQUAMPERF.</i> <i>haguera eixit</i> <i>hagueres eixit</i> <i>haguera eixit</i> <i>haguérem eixit</i> <i>haguéreu eixit</i> <i>hagueren eixit</i>
<i>PRETÈRIT PERFECTE</i> <i>ixquí</i> <i>ixqueres</i> <i>ixqué</i> <i>ixquérem</i> <i>ixquéreu</i> <i>ixqueren</i>	<i>PRET. PERFECTE COMP.</i> <i>haguí eixit</i> <i>hagueres eixit</i> <i>hagué eixit</i> <i>haguérem eixit</i> <i>haguéreu eixit</i> <i>hagueren eixit</i>	<i>Modo Imperatiu</i>	
		<i>PRESENT</i> <i>ix</i> <i>ixca</i> <i>ixcam / eixim</i> <i>ixcau / eixiu</i> <i>ixquen</i>	
<i>FUTUR IMPERFECTE</i> <i>eixiré</i> <i>eixiràs</i> <i>eixirà</i> <i>eixirem</i> <i>eixireu</i> <i>eixiran</i>	<i>FUTUR PERFECTE</i> <i>hauré eixit</i> <i>hauràs eixit</i> <i>haurà eixit</i> <i>haurem eixit</i> <i>haureu eixit</i> <i>hauran eixit</i>	<i>Infinitiu</i>	
		<i>Simple</i> <i>eixir</i>	<i>Compost</i> <i>haver eixit</i>
		<i>Gerundi</i>	
		<i>Simple</i> <i>eixint</i>	<i>Compost</i> <i>havent eixit</i>
<i>FUTUR HIPOTÈTIC</i> <i>eixiria</i> <i>eixiries</i> <i>eixiria</i> <i>eixiríem</i> <i>eixiríeu</i> <i>eixirien</i>	<i>FUT. HIPOTÈTIC COMPOST</i> <i>hauria eixit</i> <i>hauries eixit</i> <i>hauria eixit</i> <i>hauríem eixit</i> <i>hauríeu eixit</i> <i>haurien eixit</i>	<i>Participi</i>	
		<i>Singular masculí</i> <i>eixit</i>	<i>Plural masculí</i> <i>eixits</i>
		<i>Singular femení</i> <i>eixida</i>	<i>Plural femení</i> <i>eixides</i>
<i>PERFECTE PERIFRÀSTIC</i> <i>vaig eixir</i> <i>vares eixir</i> <i>va eixir</i> <i>vàrem eixir</i> <i>vàreu eixir</i> <i>varen eixir</i>	<i>PERIFRÀSTIC COMPOST</i> <i>vaig haver eixit</i> <i>vares haver eixit</i> <i>va haver eixit</i> <i>vàrem haver eixit</i> <i>vàreu haver eixit</i> <i>varen haver eixit</i>		

Són també correctes les formes del pretèrit perfecte simple *eixí, eixires, eixí, eixírem, eixíreu, eixiren*; igualment, les variants per a l'imperfecte de subjuntiu *eixira, eixires, eixira, eixírem, eixíreu, eixiren*.

18.8.14. VERP SABER

<i>Modo Indicatiu</i>		<i>Modo Subjuntiu</i>	
<i>PRESENT</i> sé saps sap sabem sabeu saben	<i>PASSAT PRÒXIM</i> he sabut has sabut ha sabut havem / hem sabut haveu / heu sabut han sabut	<i>PRESENT</i> sàpia sàpies sàpia sapiam sapiau sàpien	<i>PRET. PERFECTE</i> haja sabut hages sabut haja sabut hajam sabut hajau sabut hagen sabut
<i>PRET. IMPERFECTE</i> sabia sabies sabia sabiem sabieu sabien	<i>PRET. PLUSQUAMPERFEC.</i> havia sabut havies sabut havia sabut haviem sabut havieu sabut havien sabut	<i>PRET. IMPERFECTE</i> sabera saberés sabera sabérem sabéreu saberén	<i>PRET. PLUSQUAMPERF.</i> haguera sabut haguerés sabut haguera sabut haguérem sabut haguéreu sabut haguerén sabut
<i>PRETÈRIT PERFECTE</i> sabí saberés sabé sabérem sabéreu saberén	<i>PRET. PERFECTE COMP.</i> haguí sabut haguerés sabut hagué sabut haguérem sabut haguéreu sabut haguerén sabut	<i>Modo Imperatiu</i>	
		<i>PRESENT</i> sàpies sàpia sapiam sapiau sàpien	
<i>FUTUR IMPERFECTE</i> sabré sabràs sabrà sabrem sabreu sabran	<i>FUTUR PERFECTE</i> hauré sabut hauràs sabut haurà sabut haurem sabut haureu sabut hauran sabut	<i>Infinitiu</i>	
		<i>Simple</i> saber	<i>Compost</i> haver sabut
		<i>Gerundi</i>	
		<i>Simple</i> sabent	<i>Compost</i> havent sabut
<i>FUTUR HIPOTÈTIC</i> sabria sabries sabria sabriem sabrieu sabrien	<i>FUT. HIPOTÈTIC COMPOST</i> hauria sabut hauries sabut hauria sabut hauriem sabut haurieu sabut haurien sabut	<i>Participi</i>	
		<i>Singular masculí</i> sabut	<i>Plural masculí</i> sabuts
		<i>Singular femení</i> sabuda	<i>Plural femení</i> sabudes
<i>PERFECTE PERIFRÀSTIC</i> vaig saber vares saber va saber vàrem saber vàreu saber varen saber	<i>PERIFRÀSTIC COMPOST</i> vaig haver sabut vares haver sabut va haver sabut vàrem haver sabut vàreu haver sabut varen haver sabut		

La velarisació catalana present en les formes **sàpiga, sàpigues*, etc. (i de manera paralela, la série **càpiga, càpigues...* del verb *cabre*), ha contat en certa difusió contemporànea pel fet d'haver segut introduïda en alguna gramàtica, pero no és pròpia del valencià i resulta, per tant, inadmissible.

18.8.15. VERP VOLER

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT vullc / vull vols vol volem voleu volen	PASSAT PRÒXIM he volgut has volgut ha volgut havem / hem volgut haveu / heu volgut han volgut	PRESENT vullga vullgues vullga vullgam vullgau vullguen	PRET. PERFECTE haja volgut hages volgut haja volgut hajam volgut hajau volgut hagen volgut
PRET. IMPERFECTE volia volies volia voliem volieu volien	PRET. PLUSQUAMPERFEC. havia volgut havies volgut havia volgut haviem volgut haviéu volgut havién volgut	PRET. IMPERFECTE volguera / vullguera volgueres / vullgueres volguera / vullguera volguérem / vullguérem volguéreu / vullguéreu volgueren / vullgueren	PRET. PLUSQUAMPERF. haguera volgut hagueres volgut haguera volgut haguérem volgut haguéreu volgut haguerenvolgut
PRETÈRIT PERFECTE volguí / vullguí volgueres / vullgueres volgué / vullgué volguérem / vullguérem volguéreu / vullguéreu volgueren / vullgueren	PRET. PERFECTE COMP. haguí volgut hagueres volgut hagué volgut haguérem volgut haguéreu volgut hagueren volgut	Modo Imperatiu	
		PRESENT vol / vullgues vullga vullgam vullgau vullguen	
FUTUR IMPERFECTE voldré voldràs voldrà voldrem voldreu voldran	FUTUR PERFECTE hauré volgut hauràs volgut haurà volgut haurem volgut haureu volgut hauran volgut	Infinitiu	
		Simple voler	Compost haver volgut
		Gerundi	
		Simple volent	Compost havent volgut
FUTUR HIPOTÈTIC voldria voldries voldria voldriem voldriéu voldrien	FUT. HIPOTÈTIC COMPOST hauria volgut hauries volgut hauria volgut hauriem volgut hauriéu volgut haurien volgut	Participi	
		Singular masculí volgut	Plural masculí volguts
		Singular femení volguda	Plural femení volgudes
PERFECTE PERIFRÀSTIC vaig voler vares voler va voler vàrem voler vàreu voler varen voler	PERIFRÀSTIC COMPOST vaig haver volgut vares haver volgut va haver volgut vàrem haver volgut vàreu haver volgut varen haver volgut		

També en este cas, en la primera persona del singular del present d'indicatiu apareix la *c* morfològica i característica en valencià de la 1era persona del singular del present d'indicatiu: *yo vullc*, forma més estesa i preferent en l'estàndart valencià front a la clàssica i hui minoritària *yo vull*.

La forma velarizada ha condicionat l'aparició de formes paraleles en el present de subjuntiu (*vullga, vullgues, vullga...*) que han fet desaparèixer per complet les clàssiques (*vulla, vullas, vulla...*).

Per una altra banda, el pretèrit perfecte simple i l'imperfecte de subjuntiu presenten unes formes en radical *vull-* en lloc de *vol-* que també són correctes: *vullguí, vullgueres, vullgué... / vullguera, vullgueres, vullguera...*

En canvi, no és gens recomanable la forma dialectal *vullgut* per al participi.

18.9. MODEL DE VERP PRONOMINAL

VERP DUCHAR-SE

Modo Indicativu		Modo Subjuntiu	
<i>PRESENT</i> me/em duche te/et duches se/es ducha nos duchem vos ducheu se/es duchen	<i>PASSAT PRÒXIM</i> m'he duchar t'has duchar s'ha duchar nos havem / hem duchar vos haveu / heu duchar s'han duchar	<i>PRESENT</i> me/em duche te/et duches se/es duche nos duchem vos ducheu se/es duchen	<i>PRET. PERFECTE</i> m'haja duchar t'hages duchar s'haja duchar nos hajam duchar vos hajau duchar s'hagen duchar
<i>PRET. IMPERFECTE</i> me/em duchava te/et duchaves se/es duchava nos duchàvem vos duchàveu se/es duchaven	<i>PRET. PLUSQUAMPERFEC.</i> m'havia duchar t'havies duchar s'havia duchar nos haviem duchar vos havièu duchar s'havien duchar	<i>PRET. IMPERFECTE</i> me/em duchara te/et duchares se/es duchara nos duchàrem vos duchàreu se/es ducharen	<i>PRET. PLUSQUAMPERF.</i> m'haguera duchar t'hagueres duchar s'haguera duchar nos haguèrem duchar vos haguèreu duchar s'hagueren duchar
<i>PRETÈRIT PERFECTE</i> me/em duchí te/et duchares se/es duchà nos duchàrem vos duchàreu se/es ducharen	<i>PRET. PERFECTE COMP.</i> m'haguí duchar t'hagueres duchar s'hagué duchar nos haguèrem duchar vos haguèreu duchar s'hagueren duchar	Modo Imperativu	
		<i>PRESENT</i> ducha't Ø duchem-nos ducheu-vos Ø	
<i>FUTUR IMPERFECTE</i> me/em ducharé te/et ducharàs se/es ducharà nos ducharem vos ducharèu se/es ducharan	<i>FUTUR PERFECTE</i> m'hauré duchar t'hauràs duchar s'haurà duchar nos haurem duchar vos haureu duchar s'hauran duchar	Infinitiu	
		<i>Simple</i> duchar-se	<i>Compost</i> haver-se duchar
		Gerundi	
<i>FUTUR HIPOTÈTIC</i> me/em ducharìa te/et ducharìes se/es ducharìa nos ducharìem vos ducharìeu se/es ducharìen	<i>FUT. HIPOTÈTIC COMPOST</i> m'haurìa duchar t'haurìes duchar s'haurìa duchar nos haurìem duchar vos haurìeu duchar s'haurìen duchar	Participi	
		<i>Singular masculí</i> duchat	<i>Plural masculí</i> duchats
		<i>Singular femení</i> duchada	<i>Plural femení</i> duchades
<i>PERFECTE PERIFRÀSTIC</i> me/em vaig duchar te/et vares duchar se/es va duchar nos vàrem duchar vos vàreu duchar se/es varen duchar	<i>PERIFRÀSTIC COMPOST</i> me/em vaig haver duchar te/et vares haver duchar se/es va haver duchar nos vàrem haver duchar vos vàreu haver duchar se/es varen haver duchar		

18.10. MODEL DE VEU PASSIVA

VERP SER ADMIRAT

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
<i>PRESENT</i> soc admirat eres admirat és admirat som admirats sou admirats són admirats	<i>PASSAT PRÒXIM</i> he segut admirat has segut admirat ha segut admirat havem / hem segut admirats haveu / heu segut admirats han segut admirats	<i>PRESENT</i> siga admirat sigues admirat siga admirat sigam admirats sigau admirats siguen admirats	<i>PRET. PERFECTE</i> haja segut admirat hages segut admirat haja segut admirat hajam segut admirats hajau segut admirats hagen segut admirats
<i>PRET. IMPERFECTE</i> era admirat eres admirat era admirat érem admirats éreu admirats eren admirats	<i>PRET. PLUSQUAMPERFEC.</i> havia segut admirat havies segut admirat havia segut admirat haviem segut admirats haviéu segut admirats havien segut admirats	<i>PRET. IMPERFECTE</i> fora admirat fores admirat fora admirat fórem admirats fóreu admirats foren admirats	<i>PRET. PLUSQUAMPERFECTE</i> haguera segut admirat hagueres segut admirat haguera segut admirat haguérem segut admirats haguéreu segut admirats hagueren segut admirats
<i>PRETÈRIT PERFECTE</i> fon admirat fores admirat fon admirat fórem admirats fóreu admirats foren admirats	<i>PRET. PERFECTE COMP.</i> haguí segut admirat hagueres segut admirat hagué segut admirat haguérem segut admirats haguéreu segut admirats hagueren segut admirats	Modo Imperatiu	
		<i>PRESENT</i> sigues admirat siga admirat sigam admirats sigau admirats siguen admirats	
<i>FUTUR IMPERFECTE</i> seré admirat seràs admirat serà admirat serem admirats sereu admirats seran admirats	<i>FUTUR PERFECTE</i> hauré segut admirat hauràs segut admirat haurà segut admirat haurem segut admirats haureu segut admirats hauran segut admirats	Infinitiu	
		<i>Simple</i> ser admirat	<i>Compost</i> haver segut admirat
		Gerundi	
<i>FUTUR HIPOTÈTIC</i> seria admirat series admirat seria admirat seriem admirats serieu admirats serien admirats	<i>FUT. HIPOTÈTIC COMPOST</i> hauria segut admirat hauries segut admirat hauria segut admirat hauriem segut admirats hauriéu segut admirats haurien segut admirats	Participi	
		<i>Singular masculí</i> segut admirat	<i>Plural masculí</i> segut admirats
		<i>Singular femení</i> segut admirada	<i>Plural femení</i> segut admirades
<i>PERFECTE PERIFRÀSTIC</i> vaig ser admirat vares ser admirat va ser admirat vàrem ser admirats vàreu ser admirats varen ser admirats	<i>PERIFRÀSTIC COMPOST</i> vaig haver segut admirat vares haver segut admirat va haver segut admirat vàrem haver segut admirats vàreu haver segut admirats varen haver segut admirats		